

Előfizetési díjak:

az évre	16 frt.
három hónapra	8 frt.
egy hónapra	4 frt.
egy napra	1 frt 50 kr.

Egy szám ára 5 kr.

Postafizetőknek számla és nem adatik.

Hirdetési díjak:

A négyzet centiméternyi ter 3 kr. A kereskedők és iparosok ártékvezetvényben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.
— Nyitlér sora 25 krajczár. —

MAGYAR POLGÁR

KOLOZSVÁR, JANUÁR 1.

Az erdélyi részek

népesség, köznevelődési, politikai és gazdasági szempontból.

V.

Felette érdekes és tanulságos tájékoztatást nyújt a népszámlálási adatoknak a népi csoportosítás, hogy abból megadjuk, vajon az egyes népfajok nyelve minő arányban nyert elterjedést az illető fajok körén kívül; más avakkal: hogy mennyire tudta magát ropagálni a magyar nyelv a németek és oláhok között s végül az oláh nyelv a magyarok és németek között. Látni fogjuk az eredményből az egyes nyelvek expanzív erejét s meg fogjuk ítélni számvető alaposággal az egy német, mint ah részről számtalanszor felhozati szót magyarosítási vádak jóbizettségét s alaposágát. De előbb hadd beszéljenek számok:

Magyar beszél

csak magyarul, még németül, még oláhlul		
Alsó-Fehér.	10,407	2,097
N.-Naszód.	1,134	556
Brassó.	16,996	2,294
Csikm.	89,849	970
Fogarasm.	1,009	569
Háromszék.	98,705	1,757
Unyadm.	3,317	2,650
S.-Küküllő.	12,132	831
Olázmegye.	20,976	1,463
Torda.	62,554	1,743
Küküllő.	6,915	1,160
Sebenmegye.	1,315	1,043
Szoln.-Doboka.	13,724	1,370
Torda-Aranyos.	16,900	1,042
Udvarhely.	91,300	1,088
Kolozsvár.	13,943	4,872
Vásárhely.	8,495	1,558
Összesen:	469,671.	27,063.

Százalekokban beszélve, az erdélyi magyarságnak 70.31%-a beszél csak magyarul, — 4.05 százaléka beszél még németül; — s majdnem 18 százaléka (17.91%) beszél még oláhlul is.*

Német beszél

még magyarul, csak németül, még oláhlul		
Alsó-Fehér.	1,386	1,447
N.-Naszód.	1,187	5,981
Brassó.	7,703	13,426
Csikm.	296	81
Fogarasm.	1,314	1,004
Háromszék.	269	120
Unyadm.	2,435	1,496
S.-Küküllő.	2,436	7,249
Olázmegye.	605	2,166

* Az országos átlagban (a királyhágóntúli részek beszámításával) az összes magyarságnak 81.82%-a csak magyarul beszél, 10.25%-a beszél németül, 7.29%-a beszél oláhlul is.

TÁRCZA.

A hintaszék.

— Rajz. —

Írta: N. I.

Sylvester este van. Zajos mulatsággal meg az emberek az elmúlt esztendő halotjait. Kinek jót hozott az, kinek rosszat; de denki bizalommal tekint az új elé, minden bíz benne, mindenki jót vár és remél tőle. Csak a kisnyír szobában oly halgatag, szomorú minden, mintha itt többé semmi sem várná, mitsem remélne, minden sem hinnie. A kályhában csöndesen pislogó tűz homályosan világítja be a szobát. A fal óra egyhangú ketyegése nem teszi barátságosabbá e helyet, hol — bár misem hiányzik — mégis oly cöllyalán minden; hol mintha még a tűz sem volna melege, úgy, hogy az ember önkénytelenül megreme, s menekülni vágyik e hidegség, e egy meleg, szerető családi lélekbe.

Vén kanári madár bókólkal kalitájában, felebezuva felborzolt tollazatába; a tűz előtt egy szürke macska nyugodt álmosan. Régi ezimora, békességben meg vannak egymással, hosszú idők folytán összeköttek. A kanári sem veszi a macskát, a macska megveti ere és legfőbbje érzetében a kanarit.

Karosszékben hátradőlvé, fejét kezére hajtva roszkatag nőalak. Bájoló szép volt egykor az a fő, kecsesek e piciny kezek, s most nedkötő barázdás.

Ezek a halvány ajkak, melyeken a futó sóly arnya is csak fájdalmasan vonul pillanatra végig, hogy azután hosszú időre újra eljő, egykor rózsásak, vidámok, kacagóak voltak. E megtört szemek, egykor oly ragyogóbódítók, most elhomályosultak egy oda-könyvűl. Vajon az aggság könyve-e, vagy valamilyen csöndös, de emésztő fájdalom? Ki tud megmondani? Nincs, a ki számba vonná, és a ki letörölné. Egyedül van — egyedül!

Maros-Tordam.	3,228	1,461	1,074
N.-Küküllő.	6,426	22,732	28,154
Szebenm.	1,186	19,426	19,286
Szolnok-Doboka	789	1,455	2,347
Torda-Aranyosm.	288	59	76
Udvarhelym.	1,148	1,137	35
Kolozsvár sz. k. v.	1,122	240	50
M.-Vásárh. sz. k. v.	398	81	23
Összesen:	33,552.	79,561.	90,970.

Ez, százalékokban kifejezve, azt teszi, hogy az erdélyrészi németeknek 16.38%-a beszél még magyarul,* 38%-a beszél csak németül; 44%-a beszél még oláhlul.

Tehát úgy a magyar, mint — és főleg német elem tekintélyes százaléka beszél az oláh nyelvet. Lássuk már most ezekkel szemben az oláh nép milyen hajlandóságot tanúsít a más nyelvek elsajátítására.

Oláh beszél

még magyarul, még németül, csak oláhlul		
Alsófehér.	3,516	567
Besz.-Naszód.	1,004	1,598
Brassó.	1,672	548
Csikm.	3,079	20
Fogarasm.	912	623
Háromszék.	5,514	21
Hunyadm.	4,448	1,427
Kisküküllő.	3,856	169
Kolozsm.	6,796	150
Maros-Tordam.	11,429	73
N.-Küküllő.	1,959	1,089
Szebenm.	868	1,951
Szoln.-Dobokam.	5,584	372
Torda-Ar-m.	5,540	73
Udvarhelym.	1,473	63
Kolozsvár sz. k. v.	1,796	16
M.-Vásárh. sz. k. v.	555	8
Összesen:	60,001.	8,768.

E számadatok tehát nemcsak nem adnak igazat a német és oláh részről egyaránt nagy garral hangzótnak szokott magyarosítási vádaknak, de sőt minket, magyarokat ejtenek aggodalomba nyelvünk sorsa és expanzív ereje iránt. Mert a három pontba foglalt, közvetlenül megelőző szám-adatakból világosan látszik, hogy éppen a magyar nyelv az, mely az erdélyi részekben legkevésbé foglalt tért s az oláh és német nyelv jóval inkább terjed, mint a magyar. Ugyanis tiszta számítás dolga, hogy ha azon arányban terjedt volna a magyar nyelv, mint a hogy elterjedt az oláh (1.146,611 oláhra 205,135 olyan nem oláh esvön, ki az oláh nyelvet beszél), akkor a magyar nyelvet nem 93,553 (a mint tényleg van,) hanem 119,500 nem-magyaroknak kellene beszélnie. Ha pe-

* Az országos átlagban az összes hazai németeknek 7.02%-a beszél magyarul is; 61.70%-a pedig csak németül beszél.

dig a német nyelv terjedését vesszük alapul (204,813 német nyelvet 35,831 nem-német beszél), akkor a magyarnyelvet 116,854 nem-magyaroknak kellene beszélnie.

Amagyar nyelv terjedése, vagy terjedésének adatai mögött marad 25,947-t, a német nyelv mögött pedig 11,429-t.

Ime, itt van, a számokban kifejezve az a „kacskos” magyarosítás, mely a magyarokat elnyelés fenyegeti! Miután a magyarosításból folytonosan fegyvert kovácsolnak ellenünk, s az odium így is, úgy is megvan, megvalljuk őszintén, jobb szeretnénk, ha a vádaskodásnak minél nagyobb és minél komolyabb alapja volna, — de nincs. Sőt szígyenkezve kell tapasztalunk, hogy állami nemzet létünkre, kiknek a hatalom, műveltség, államintézmények és iskolák állnak rendelkezésünkre, nyelvünknek, az állam hivatalos nyelvek nem tudunk — a közérdekében — oly propagandát csinálni és oly elterjedést biztosítani, mint ezt a német és méginkább az oláh nyelvvel tapasztaljuk.

Vagyis az erdélyrészi oláhságnak csak 5.23%-a beszél a magyar és 0.76%-a beszél a német nyelvet; ellenben 93.68%-a csak oláhlul* beszél. Tehát az oláhság roppant nagy masszájának, majdnem 94 százaléknak, még dunsztja sincs más nyelvről, mint a maga oláh anyanyelvről, s mégis ők azok, a kik legtöbbet lármáznak a „magyarosítás” ellen, holott csak egy nyomorúságos kis töredék beszél közülük magyarul is. Másfelől majdnem kétszerannyi magyar beszél oláhlul, mint a magyar nyelvű magyarok. Az egész lármát tehát nem egyet, hanem századegyszer közel járó roszhiszen. A németeknek, (recte származásuk) pedig sokkal, de sokkal több az „előlados”, mint az elmagyarosítás miatt ódogatni.

De foglaljuk össze az ingyencsoportosított adatok végeredményét.

1) Oláhlul beszél az erdélyi részekben 205,135 nem oláh (magyar és német), a mi az oláh nyelv 17.89 szá-

* Az erdélyrészi oláhság még hozzáférhetőbb maradt nyelvéről, mint a királyhágóntúli, mert az országos átlagban másképp százalékkal kevesebb oláh (92.17 százaléka) beszél csak oláhlul; és viszont az országos átlagban 67 százalékkal több oláh (5.90 százaléka) beszél a magyar nyelvet is, mint az erdélyi részekben.

százaléknyi terjedésének felel meg.

2) Magyarul beszél az erdélyi részekben 93,553 nem magyar (német és oláh), a mi a magyar nyelv 4.05 százaléknyi terjedésének felel meg.

3) Németül beszél az erdélyi részekben 35,831 nem-német (magyar és oláh), a mi a német nyelv 17.49 %nyi terjedésének felel meg.

Nem szólnak a német nyelv terjedése ellen, melynek oktatását a középiskolákban országos törvény által kötelezővé tettük s így elterjedését magunk is határozottan előmozdítottuk, mert végre elsősorú kultúr-nyelv s az irodalmi és tudomány-kincsek, melyeket a német nyelv hozzáférhetőkké tesz, nagyon is megérdemlik, hogy elsajátítsuk azt — és emeljük meg a német nyelvvel ember nehezen is nélkülözheti a német nyelvet. De mit mondunk ahhoz, midőn látjuk, hogy az oláh nyelvet, egy óriási nagy tömegben teljesen műveletlen és hátramaradt nép nyelvévé tényleg 111,582-vel több nem-oláh beszél az erdélyi részekben, mint a hány nem-magyar beszél a magyar nyelvet ugyanott!?

És az oláh nem az irodalom, nem a tudomány, nem az iskolák által terjesztett idiomját, a másnyelvűek között; sem állami hatalom és intézmények nem állanak rendelkezésére, hogy azok segítségével nyelvét propagálja és szükségessé tegye. Iskolák által azért nem, mert az oláh iskolákat sem magyar, sem német ifjak nem járják, ellenben a magyar és német tanítványok elég szép számmal látogatják az oláh ajku tanulókat. Az oláh nyelvet a tudatlan, nyers tömeg terjeszti oly nagymértékben, s e nyers tömeg a nyelvterjesztés tekintetében sokkal hatékonyabbnak bizonyul és sikeresebb munkát végez, mint más hatalmas és nyomatos intézmények és tényezők. Ezért az oláh nyelv oly nagymértékű terjedése az erdélyi részekben határozottan kultur-ellenes irányzat, melyet teljes horderejében kellend méltatni és figyelemmel kísérni a magyar kultúr-egyletnek. És hogy mit jelent a gyakorlatban az oláh nyelvnek a műveletlen oláh néptömeg általi terjesztése, láthatjuk abból, hogy az erdélyi részekben néhol egész vidékek magyar köznepe előladosított.

Holott mi az által, hogy iskoláinkban tanítatjuk a magyar nyelvet, az azokban önként jelentkező oláh ifjaknak nemcsak semmi kárt nem teszünk az oláh nemzetiségnek, de igenis sok

hasznót, mert a román ifjaknak, kik iskoláinkban elsajátították az állam hivatalos nyelvét, megkönnyítjük a haladást és emelkedést a közpályán; és a mellett az intelligens román, mivel a magyar nyelvet is bírja, koránt sem vetkőzik ki nemzetiségéből, míg ellenben a magyar köznép, mely nemzeti örök egyik forrását kellene hogy képezze, mint számtalan példa mutatja, nyelvileg sok helyen az oláhságba olvad.

Nem válik dicsőségünk nekünk, magyaroknak, hogy ilyen tényeket kell még ma is konstatálnunk, de a kérelhetetlen számok elől nem térhettünk ki. És jobb is, ha a valóság egy ismerjük meg, a mint van. — Egy szóval, a „magyarizálás” ellen panaszkodni nincs jog, mert nincs ok. Ellenben magyarnak s szász-németnek nagyon is van oka aggodalommal nézni az oláh nyelv oly mérvű terjedésének processusát. (Hisz az erdélyi németeknek már nagyobb része beszél az oláh nyelvet, mint a mennyi csak a német anyanyelvet érti; aztán szép számmal találunk az erdélyi részekben előladosított németeket is.) Nekünk tehát, nekünk volna jogunk feljajdulni s nem az oláhoknak. A mi minket illet, a fenntebb előadottak folytán, egyenesen utalva vagyunk arra, hogy védekezzünk és keressük az óvszereket a romanizmus tulságos ragálya ellen.

„A magyar egylet Kolozsvárt.” E cím alatt az „Egyetértés” ezelet írja:

A tanácskozásról, melynek célja Kolozsvárt, illetőleg Erdélyben állítani a magyar köznevelődési egyetértést, részletes ismertetést hoztunk. Egész hazafias lélekkel üdvözöljük a kolozsvári derék férfiak kezdeményezését. A feladatot tisztán fogták fel, az eszközöket helyesen látszanak megválasztani, s teljesen egyetértünk azzal is, hogy az alakítandó egyetértés az összes erdélyi részekre kiterjedjen szükséges s a széleken hasonló egyetértés összeolvadni vagy legalább szoros viszonyra lépni célszerű. Erdélyben az ily egyetértésnek még több és nagyobb célja van, mint a királyhágóntúli részekben. Ott az állami nyelv ismeretét s a magyar műveltséget nemcsak terjeszteti, hanem egyttal védelmezi is kell szász és román foglalkozások ellenében. S ha a százszok javára a német s a románok javára a romániai propagandisták a legszorosabb egyetértést terjeszték, a legközelebbi elvárás az, hogy a verseny felvenni először első rendű kötelezőségünk.

Ezzel különben itt is, ott is mindenütt tisztában volnánk. A kérdés, mint Barthá Miklós helyesen fejtegette, az eszközök kellő mérvben való előteremtésének kérdése főképen. S ha látjuk, hogy a széleken, a városi, a szatmári, a budapesti stb. egyetértés mily csekély, alig észrevehető anyagi erővel dolgoznak: valóban szükségesnek látszik, hogy az anyagi eszközök

még a hintaszékben is hintálni, mint a többi! Legalább így képzelte azt a leány. Ő elfogadta udvarlását s elhitette magával, hogy viszonzozza szerelmét.

De egy napon a szülők megtudták fiuk viszonyát, utána jöttek, s hazavitték őt magukkal. Hiába, a leány csak egyszerű, vagyontalan szülők gyermeke, s a büszke uric család egyenrangú és vagyoni leányt óhajtott fia számára. S ez bele is nyugodott szülői akaratába, elhagyta a leányt.

Ez keserű időszak volt! Megesalodott abban, a mit ő szerelmének hitt, ami tulajdonképpen sértett hiúsága volt. Sok könyvet hullatott, amíg először előtte e családosi emlékezte.

Pedig a könyvek elhomályosították a szép szemek gyöngyösét!

Annnyival is nehezebb volt a vigasztalódás, mert — bármennyire nem akarta is, kezdte észrevenni, érezni, hogy az idő, az az áldozatait kegyetlenül megkövetelő zsarnok, mulik fölötté; hogy szépsége már nem az az áda, gyermekei, elragadó többé.

De lassankint megnyugodott. Lám, még mindig környezik, udvarolnak neki; még tükrében elég hízelgőleg mosolyog felé; még nem vezett el minden!

S folytatja tovább. Játsozt azokkal, a kik igazán, komolyan szerették, s olyanok után vágyakozott, a kik futólag udvaroltak neki, s aztán, észre vévén a számítást, mely a kedveség és szeretetelműség álarca alá nem volt elég ügyesen elrejtve, odahagyták.

„S a hintaszék? ... az egykedvűen látta jönni s újra távozni az udvarlók lepkéseregét. Mindenikkel egy-egy virág tűnt el himzéséből; mindenikkel egy-egy büszke álom — mind megannyi szappanbuborék — foszlott szét a semmiségbe.

Számkal végre egészen meggyűrűlt. Pedig a leány még mindig szép volt. De a szív hiánya olyan hidegséget terjesztett körülötte, a mely megdermesztett mindenkit, s mely elől menekelt ön tek melegebb szívekhez.

De mintha egy pillanatra az álmodozó szívéből arczán futó mosoly vonulna végig, mint a su-

zök megszerzésének ügye itt a közpenthban az összes egyletek küldöttei által vitattassanak meg s ekként találtassék mód, hogy, ha már megkezdjük a munkát: azt sikeresen is folytatassuk. Milliókra van szükség s ma még alig vagyunk az ezeleknél. Az egyletek derék vezetőinek ily központi tanácskozás mielőbbi megtartását ajánljuk figyelmükbe.

A miniszterelnök az országgyűlés két házának január hóban tartandó első ülésai egyikeben fogja indítványozni, hogy küldjön ki az országgyűlés egy tizenkét tagu regnicoláris bizottságot, mely a horvát tartománygyűlés által kiküldendő hasonló bizottsággal együtt eszközölje a kiegyezési törvénynek horvát részről annyira sürgetett világos értelmezését. Itt végre alkalom fog nyílni arra, hogy a horvátok összes kívánalmaikat, melyeknek teljesítését a fennálló törvények folyamánként követelik, formulázzák.

A cholera megszűnése. A belügyminiszter körrendeletileg értesítette a törvényhatóságokat, hogy miután a cholerajárvány úgy Olasz-, mint Franciaországban teljesen megszűnt, s ekként a járvány behurcolásának veszélyétől többé nem kell tartani, a Franciaország irányában elrendelt óvintézkedések s az onnan jövő utasokra nézve elrendelt orvosi felügyelet e hó végéig megszűntetendő. Egy alkalommal azonban felhívta a miniszter a törvényhatóságokat, hogy azon óvintézkedéseket és rendszabályokat, a melyek a járványok meggátlására általában mindenkor szükségesek, a jövőben is rendeljék el és azok pontos megtartását szigorúan ellenőrizzék.

Horvát tartománygyűlés.

A tartománygyűlés tegnapi ülésén Hrvát Mirko elnök bejelenti, hogy a költségvetési bizottság a kormány által kért indemnitási vonatkozó jelentését előterjesztette; a jelentés, mely az indemnity megadását indítványozza, a legközelebbi ülésre napirendjére tűzött ki.

Erre a regnicoláris köldöttség tagjainak megválasztása következett. A független-pártiak közül csak Kamenár és Zorics voltak jelen, de a szavazásban nem vettek részt.

Megválasztottak: Kresztics Miklós, Vukotinovic, Pejacsevics László gróf, Zivkovic báró, Miskatovics, Schram, báró Inkey, Milekics, Spevecz, Subotics, Josipovics, Taropoljei gróf és Gyurgyevics Vaza.

Elnök kéri a ház meghatalmazását arra nézve, hogy a tartománygyűlés újvívi ülvözetelt a Fel-ségkehez juttathassa. Elnök szívio-kiáltások közt megadatik. Elnök a legközelebbi ülést január 2-ára tűzte ki. Ezzel az ülés véget ért.

Külföld.

A román kamarák válaszfelirata, mint Bukarestből írják, e hó 21-én adott át a királynak. A válaszfelirat tartalma tulajdonképen csak parafrázisa a november 27-én tartott trónbeszédnek; a felirat kimondja, hogy a román törvényhozó testületek teljesen egyetértéssel azzal, a mit a király mondott az ujonnan alakult kamarákhoz intézett beszédében, s az ellenzék egy ezért igen hevesen támadta meg a feliratot. Cogolniceano különösen azt fájálja, hogy a felirati vita alkalmával az ifju konzervatívek is a többséggel tartottak. De öt órán át tartott beszédében nem tudta elfelejteni az a kis csoport, mely Cogolniceano és Demeter Bratiano vezetése alatt elszakadt a liberális párttól, mily izoláltnál áll. Figyelemreméltó azonban Bratiano miniszterelnöknek az a nyilatkozata, melylyel arra aszem-rehánysára válaszolt, hogy Romániai jelenlegi kormánya a reakció ösvényére vezet. A meddig Károly királyt Románia trónján, addig az ország alkotmányát minden támadás ellen véde van. Midőn a király győzelmes hadserege élén visszatért Bulgáriából, rá akarták venni állam-

mely édes emléik derűje. Eszébe jut utolsó szerelme, az utolsó, a ki őt igazán szerette!

Oly szép, nemes, komoly férfiú volt. Délceleg alak, szelíd, vonzó arca, nyílt, eszes homlok; egyszerű, mesterkéletlen modora, egész nemes, feoklét lénye ékesen szözlött szívalméről, mielőtt még szavakba foglalta volna vallomását.

S közeledtetre ez a szív, a melynek létezését annyiszor megtagadtak, mintha újra megszerzett volna, mint egykoron; mintha jégkéregbe olvadt kezdett volna egy édes, bűbajos érzés melegtől. Szerelm volt-e?

A férfiú vagyontalan volt, de képes magának olyan állást kivívni, a melylyel azt, a kit lelke mélyéből szeret, s nevére akar tenni, ha nem is pompában, de kényelemben, megelégedésben tarthatja el. Hanem le kellene mondania mindazon fényes tervről, gazdagságról, ragyogásról, a melynek dőlhabos tündérékei eddig betöltötte egész valóját; — s e helyett megelégednie a csöndes, egyszerű családi tűzhely melegével, egy kedves, szeretett férj oldalán, a ki még gondolatát is ellesi.

Az okoskodás erős tusát vívott a szívevel, egy végső, kétségbeesett harczot. Vajjon melyik fog győzni? Menthethető még ez a gyöngye, erőtlenség?

Egy délutánon ismét együtt voltak. A lány merengően, szótalanul ült a hintaszékben s fejét annak támlájára hajtotta. Szerelmese fölfehlajt s csöndesen ringázt. A szíve úgy remegett, teje kábult! „Szeretlek, susogta az ifju, akarsz-e az enyém, az én mindenségem lenni?” Már csaknem engedett a varázsnak, a mely hálójába vont a érzékeit. Ellenállhatatlan hatalom készte azt mondaní: „Szeretlek, végtelenül, örökké” s aztán reáborulni e hű kebelre... De erőszakosan kiszakította magát a bűbáj hatalmából. Hát hiában küzdött volna mindeddig, hát egyszerre vége legyen mindennek? Nem, nem teheti!

S azt felelte az ifjunak, hogy becsüli, szereteti, de egymáséi nem lehetnek soha; mindketlen vagyontalanok, s így oktalanság volna szerelmere gondolniok.

Az ifju elment, nem tért vissza soha többöta előkelő állásu ur lett belőle, a kit nki becsül, szeret nemes jelleméért.

Ah! ha akkor másképen felelt volna! Ha

csiny elkövetésére, de ő felháborodással utasította vissza ezt az ajánlatot. Hogy mely oldalról tették ezt az ajánlatot, Bratiano ezulnt nem mondta meg, de kétséget nem szorvnd, hogy a terv csak kívülről és pedig egy Romániával akortájt kordialis viszonyban álló hatalomtól eredhetett. — A nemzeti bank a kormány által hatalmas támogatásban részesül ugyan, a kereskedői világ még sem akarja elhinni, hogy a banknak nincs része a valuta- és kereskedelmi krízis kitörésében. Így csak nemrég a galaczi kereskedők intétek kérvényt a törvényhozó testülethez, kérvé, hogy szoríttassék meg a nemzeti bank által forgalomba hozott papírpénz és hozassék be az aranyvaluta. E kérvény tárgyalásakor valószínűleg ismét heves viták fognak keltezni a parlamentben.

A postaintézet fejlődése az erdélyi részekben.

Tisztelt szerkesztő ur! A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara utóbbi közgyűlésében levelező tagjává választá nagy-szebeni postaiszázgató Follért Ferencz urat, tekintettel azon jelentékeny fejlődésre, a melyet az igazgatósága alatt álló területen a postai intézmény jobbára az ő buzgósgának köszön. Azt hiszem, a nagyközséget is érdekelni fogják azon adatok, a melyek a fejlődést tanúsítják, s miután az igazgató ur közelebből egy másik kerület élére lön kinevezve, méltányos dolgot hiszek cselekedni, ha az ő 10 évi működésének főbb eredményeit a következőkben közlöm:

Az 1874 ben a postahivatalok száma volt 169, tíz év alatt szaporodott 130-czal, azaz van ma 309. Ezenkívül 20 távirddal lön egyesítve; 1874. előtt egy sem volt. A kincstárilag kezelt postahivatalok száma 5-ről 18-ra emelkedett, s közelebből még ilyenén átalakul 9, engedélyezve van még s rövid időn életbe lép 28 postahivatal. A kezelési és igazgatói szolgálatban álló tisztviselők, díjnokok és altisztek száma 131, a levélhordók és szolgák-e 101; a műszolgálatban levő postamesterek 246; a kiadók, postamesteri segédek 86. A szaporodás 120 személy. A postalegények száma is szaporodott 40-nél, 264-ről 304-re emelkedvén.

Hogy a vasut fejlődésével lépést tartott a posta fejlődése, mutatja a szolgálatra használt lovak száma, a mely 667-ről 745-re emelkedett, s így a szaporodás 82.

Hogy pedig a postaintézmény fejlesztésére fordított költség elég jól kamatozt, kitetszik a bevételek és kiadások összehasonlításából.

Tíz év előtt volt a bevétel	382,426 frt.
" " " " " "	409,388 "
" " " " " "	26,962 "

1883 ban pedig bevélt a posta 576,224 frtot, kiadott 463,570 frtot, maradt tehát hszta jövedelem 106,345 frt; vagyis míg a bevétel 10 év óta 193,794 frtal, tehát 50%-nál többel szaporodott, a kiadás csak 60,488 frtal, vagyis alig 15%-kal emelkedett.

Gámán Zsigmond.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, december 31.

A mai szám tartalma: A fölapon: Az erdélyi részek népesedési, közművelődési, politikai és közigazdasági szempontból. V. Irta: Egy orsz. képviselő. — Horvát tartománygyűlés. — Külföld. — A postaintézet fejlődése az erdélyi részekben. Irta: Gámán Zsigmond. — Napi

ezt mondta volna: „Szeretlek, a tiéd leszek, megosztom veled sorsomat, részesed leszek az élet küzdelmeiben és örömeiben!...”

... S a szegény nő elképzeli, mintha mind ez másképp történt volna. Ők jegyesek lettek; kimondhatatlanul boldog időket töltöten együtt. Végre eljő a szent nap, az esküvő napja, amely egész életre összekapcsolja szíveiket. Mindenki résztvesz örömküben; a hozzátartozók szemeiben örömkönyűk csillognak. Leánytársnő öltöztetik az ünnepélyes pillanatra. Szép, főhéher ruhát adnak róá; fekete fártai közé tűzik a fehér myrtus koszorút, s a hosszú fehér fátyolt, a mely arca szűzies pirját takarja. A násznép összegyűlt; mindenki melegen kíván üdvöt, tartós boldogságot a szép párnak. De az ő ittassult szemek csak egymást látják! A templom fel van ékesítve virágokkal. Rózsaszinben öltözött nyoszoló leányok kísérik boldogsága útjára. A dősz lelkész oly nyájasan rész rajuk szelid, komoly szemével, s ők elrebegik a „holtomiglan”-t... azután először csattan el ajkán annak a csókja, a ki most már az ő férje! A férje!...

— — — — — A fali óra ütése megzavarja a csendet. Az öreg leány fölnyitja szemeit, az álmokép széteszlik és előtte áll — az üres hintaszék.

— — — — — A kanári kissé fölriad, azután újra elrejtí fejét s tovább bóbiskol; a macska egyet nyújtózik s tovább alszik.

A fali óra tizekettőt ütött. Az ó-év meghalt, — itt az új esztendő.

A kályhában a tűz utolsó szikrája is elhamvad. Sötétség — mindenütt hideg és sötétség.

Szilveszterjég regéje.

— Próza, költeményben. —

Az ősznek levélagyán, új tavasznak vágyán az idő elpihen. A hóviharnak jöttiben fölszatan-gol az erdő vadja, — a dermesztő hideg áthatja a lombtalan fáj tarlott sudarát, míg vágyva-várnák a nap sugárát, bűnhelyhullással, fagyos könnytással elsijsa a természet, a mit az

hírek. — Színház, zene. — Tudomány, irodalom. — Gyászrovat. — Törvényeszeki csarnok. — Természettudományi apróságok. — Idegenek névsora. — Közigazdaság. — Hirdetések.

Tárca: A hintaszék. Rajz. Irta: N. I. Szilveszter régi regé. Irta: ifj. Szász Károly. **A melléklet tartalma:** Magyarország 1884 ben. Halás Sándortól. — Program-mbeszéd; mondotta ifj. Zeyk Károly. — A székelyek kitelepítéséről. Dr. Cseh Károlytól. — A Pulszky-jubiläum (eredeti tudósítás). — Bécsi levél (saját levelezőnk-től). — Baba. Rajzok gyermekvilágból, képekkel. **Tárca:** Mars fia. — Közli Jakab Elek. — Trim kalandja. Jules Janin után Tussai Gábor.

Lapunk előfizetőit tisztelettel kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldésére, hogy a lap expedálásában fennakadás ne történjen.

Előfizetési árak:

Egész évre	16 fr.
Félévre	8 "
Negyedévre	4 "
Egy hóra	1 " 50 kr.

Az előfizetési pénzek a „Magyar Polgár” kiadóhivatalához Kolozsvárra küldendők. **Matutványszámok** — kívánatra — készséggel szolgálnak.

*** Boldog** u. kívánunk a „Magyar Polgár” t. olvasó-közönségének! Hozzon az új esztendő megnyugvást a küzködőnek, erőt a csüggedőnek, vigaszt a bánatosnak, s kétánnyi örömet annak, kinek a lefolyt évben csak öröme volt!

*** A „Magyar Polgár”** mai számát már az új alkalom veszik t. olvasóink. Azt hisszük, hogy e változatás által közmegelegedést tennünk eleget azok óhajának, kik az eddigi alakot kifogásolták. A mai számhoz egy új melléklet van csatolva és — a miut már jelentettük — a szükséghez képest ezután gyakrabban fogunk mellékleteket adni.

*** A királyné ő felsége** br. Kemény Kálmáné, szül. br. Báffy Polixena urhölgyet palotahölgynek nevezte ki.

*** Mai tárcánkban** — a fölapon — új írónk figyelemreméltó első művét mutatjuk be közönségünknek. „A hintaszék” című rajz nem csupán választékos irályával, de hangulatteljesseggel is iróti tehetségre vall s nem látszik meg rajta, hogy első mű. Reméljük, hogy e tollból többször is lesz alkalmunk szép-irodalmi dolgozatokat közölni.

*** Beiratkozások az egyetemen** A kolozsvári tud.-egyetem rektora a következő értesítést teszi közzé: A kolozsvári m. kir. Ferencz-József-tudomány-egyetemen a beiratkozások az 1884-ik tanév II. ik felére folyó évi január hó 11-én veszik kezdetüket és ugyan e hó 22-ig bezárólag tartanak. Ezen idő elteltével a tanulmányi-fegyelmi és lezkepezés-szabályzat 22 —25. §§-ai értelmében három napig a karhoz, e három nap eltelte után nyolcz napig az egyetem rectorához intézett és az illető tudomány-karhoz benyújtott, kelőten indokolt kérvényre lehet csak helye az utólagos felvételnek. E három s illetőleg nyolcz nap eltelte után, tehát február hó 22-ig az utólagos felvételnek nincs többé helye. E körösztel az egyetemre iratkozó ez iránt folyamodás a nagyméltóságu vallás- és közoktatásiügyi miniszter urrehoz. Kolozsvárt, 1885. január 1. Dr. Csiky, e. i. rector.

*** A városi értékpapírok conversiója** ügyében egyik helybeli lap tegnap azt a hírt közölte, hogy a helyi pénzintézetek közül a takarékpénztár, hitelbank és kisegítőpénztár szintén tettek ajánlatokat. E hírrel szemben, illetékes körökből vett informatio alapján, kijelenthetjük, hogy fenti pénzintézetek e műveletlől teljesen távol maradtak, s így a legelőnyösebbnek feltüntetett ajánlat az azokkal szemben nem is volt felhozható. Részünkről hozzátehetjük, hogy a város csak saját érdekében cselekednék, ha pénzümveleténél a helyi pénzintézeteket iránt nagyobb bizalommal viseltetnék, s műveletei keresztülvitelénél első sorban e bizalmat érvényesítené.

enyészet hosszú időre elragadt: a hevítő sugárat, a virulást. A hóborított rét s a pást virágoktól kedvében — mint tette azt a zölddel régen — most jégvirágokat fakaszt és utánozza a tavaszt.

A zuzmarával fódott ablakon, mit zord idő a jég virág-hímével bevon, a pislá fény itt-ott kicsillag; a tiszta égről egy egy csillag halvány sugárban lerezeg, — benn a szobában áldó-szeretet örök tűzét ápolgatják, csókjaikkal szitogatják, a kik egymást nagyon szeretik — az év alkonyától az év-reggelig. Künn a tiszta, fényes, holdvilágos éjjel, szűzi fátyalt teregetve széjjel, nem is mutatja, hogy halálöklöt fedez, — bár az év utolsó perczé ez.

A néma csendben a harangszó, tompán szertehangzó, az éj óráit megkondítja. A terméskép kapuja nyitva — a merv, hideg télbe, nem remegve, nem is félve, besurran egy kis gyerek. A fagyos szélben nem is didereg, — bár öltözte csak egy lepel, mely alig takar, alig lepel el. Rémösolyog az alvó életre, arca üde s életkedve ragyog egész lényén. Az éj méla főnyén, felhőről lépve felhőre, lesurran a földre.

Soha nem is látták, de jöttét repesve várták, a kik család életutnak mentén hinni és remélni tudnak.

Egyre száll és egyre lejjebb, az életbe egy-re beljebb.

Mikor éjfélt üt az óra, megállítja egy pár futó szóra egy fehérhaju tisztas aggastyán, — s a kised, utját abbahagyván, — zöld, lombos ággal, viruló virággal kis kezében, csillogással fénylő szemében — megáll az azzal szemben és hallgat némán, csendben.

Az agg megszólal s beszél halk szóval: — En már megyek s te föláltsz engem. Ideje is már megpihennem. Hajam már fehér lett, — s mi rajtam fehérlett: az ártatlanság, egykor, — lemosta azt az aggkor. Erőm is roskad, s bár szívem nem rosszabb, mert nem tehettem annyi jót, s mert hűn szolgáltam a valót — millióknak ajka átkoz, kevés az áldás a halál-dólgághoz. Mint gyermek jöttem, — vig üdvözlés zendült köröttem, üdvriadallal, nagy diadalnál fogadták érkezésem! Én a szivverésem minden dobbanását, kezem minden mozdulását az ő javukra számtan, hálájuk nem is vártam. De annyi volt az ember, avagyuk, reményük egy

*** Piacunk** ma valóságos vásárhoz hasonlított. Iparosaink sátrakat raktak ki s kis karácsony anygálai is megkaphattak mindent, mire szükségük volt. A forgalom meghaladta egy gyöngyöbbs letiváár forgalmát.

*** Újév első napján** (holnap) a kolozsvári összes üzletek zárva lesznek.

*** A szegények jó napja.** Városunk szegényei, kikre egyetemlegesen eddig nagyon kevesen gondoltak, dr. Haller Károly polgármester figyelmé és közönségünk áldozatkészsége következtében ez új év alkalmából egy igen jó napban részesültek. Lapunk olvasói ismerik az előzményeket, ismerik polgármesterünk dícséretes eszméjét, valamint az a készséget is, melylyel közönségünk azt felkarolta. Az adakozások úgy természetben, mint készpénzben szesz eredményt mutattak fel, s a szegények házában elhelyezett, valamint a városban künn lakó szegények, kik — mint előre tudhattuk — nagy számmal vannak, ma mindnyájan felgyűltek a városház meleti tornáctermébe s 4 órakor dr. Haller Károly polgármester felügyelete alatt megkapták a természetben való ajándékot s a pénz-segélyt. Látni kellett volna az örömet és megelégedést azok arczán, kik ez érzéseket vagy soha nem érezték, vagy rég nem éleledekt. Halásza-vaik és örömkönyvek bizonyára a leghathatós közbenjárók lesznek, hogy városunk boldog új évet érjen!

*** A szegények asztala.** T. Bogdán István ur gyűjtőívén adakoztak a szegények asztalára: Bogdán István 50 kr, Medgyesy L. József 50 kr, Reményik 50 kr, Frankis János 50 kr, Csiky Imre 50 kr, Gámczyer János 50 kr, G. A. 20 kr, Weisz József 50 kr, Csiki Lukács 20 kr, Tamási B. 30 kr, Adam 20 kr, Strazinger G. 50 kr, Reil és Tókos 1 frt, Kohn Lajos 20 kr, Valaki 10 kr, Csapó-czég 50 kr, Gajzágó István 30 kr, Demjén László 30 kr, Polcz Albert 50 kr, Tauffer Géza 50 kr, Czece Jenő 20 kr, Novák Viktor 40 kr, Maksay és Beke 50 kr, Sárka Kristóf 30 kr, Stein és Gámczyer 30 kr, Valaki 30 kr, Biasini Sándor 50 kr, Puskás Béla 30 kr, Gergely Ferenc 40 kr, Florián-testvérek 30 kr, Tauffer József 50 kr, Papp Kristóf 20 kr, Király és Császár 20 kr, Hutlesz K. 50 kr, Demeter József 50 kr, Fröhlich Árpád 20 kr, Nemessányi Sándor 20 kr, Ürmösi Lajos 20 kr, Poszler Gyula 30 kr, L. Meskő 30 kr, Hirschfeld Sándor 30 kr, Osszesen 15 frt 20 kr. — Az elnöki iroda ivén ujabban adakoztak: Dr. Bakonyi József 1 frt, Enstrasser Benedekné 1 frt, Ransburg Adolfné 1 frt, Zeyk Dániel 5 frt, Gundhart Lipót 1 frt, Sipos Gábor 1 frt. — Medgyesy L. József 9 drb főrevaló, 12 drb zsebkendő, Szongott Gerő 4 drb zsebkendő, ifjabb Csiky József 6 drb zsebkendő, Tamási Tamásné és Tamási Bogdáné 6 drb teli kendő, 12 méter szoknyának való, Király és Császár 14 drb zsebkendő, Sárka Kristóf 12 drb törülköző, 12 drb zsebkendő, Meskő L. 4 drb törülköző kendő, Bogdán István 6 törülköző, 6 zsebkendő, 2 főrevaló kendő, Gajzágó István 6 törülköző, 4 zsebkendő, ifj. Ürmösy Lajos 3 drb törülköző kendő.

*** Egyetemi bál.** A kolozsvári tud.-egyetemi kör javára február 14-én a városi „Vigadó” termében zártkörű tánczyizgalom rendezték. A rendező bizottság névsora a következő: Matolay Károly elnök, Maksay András alelnök, Deák Bercei alelnök, Tamásy Péter pénztárnok, Koszta Gábor ellenőr, Esterházy László ellenőr, Malonyay Dezős jegyző. Andrassy Péter, Bakó Károly, Both István, Chyzer Kálmán, Gálffy Kálmán, Haller Gábor, Haller Rudolf, Hügel József, Künne Tiivadar, Kolosváry Aladár, Lévy Ede, Reviczky István, Simai Miklós, Sinkovics Ottó, Szighetzy Miklós, Tamásy István, gr. Teleki László, Técsy Kálmán, gr. Toldalagi László, Vizi Árpád, biz. tagok — Személyjegy 3 frt; családjegy 2 személyre 5 frt; 3 személyre 7 frt; 4 személyre 9 frt; — ablakjegy I. sor 4 frt; II. sor 3 frt; — számozott erkélyülés I. sor 3 frt; II. sor 2 frt; — a baloldali karzat, egyetemi hallgatóknak, 1 frt; az egyet. kör tagjainak 50 kr. Jegyek válthatók a tánczyizgalom napján d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig a „Nemzeti száloda” 8-ik száma szobájában, este a helyszínén.

viharzó tenger, — egyik óhaját másnak a vesztét, mások a lelkiét is pénzen vették, — és élni vágyott mindenik, — (a halkt ők nem szeretik); — a hitben vigaszt nem kerestek, ha dőre vágyaiktól elestek. ... Több volt a vágyok, — s hozzá azoknak száma egyre hágott — mint a menyi kinesem nekem adva volt. ... Oh neked sincsen! S ha nem nyert, a ki mert, — ha bűnhődését vette, ki azt kiérdemelte, — ha meghalt, a kinek ugy volt megírva, — ha nem dől a sírba, a ki halni vágyott: — átkozták a rossz világot, átkozták az életnek folyását s hogy mily dőrek soha, be nem látták. Én már megyek, nem is jövők vissza, — emlékeim a mult feleltek homlokja felissza. De várnak téged, van-e reményed, hogy nem térsz így meg? Oh gyermek hidd meg, téged is csak átok fog kísérni, mig egy ember fog a földön élni! Légy kegyes, szolgáld az örök ígét!

... S az örök Idő agg hívét a rózsás arcu kised, mert reménybe konkoly hintett, — csengő kacajjal lelenevete ...

De megzendült felette a föllegek méhéből, a végtelen méhéből az eltűnt aggnak viszhangos szava, s betélt vele a téli éjszaka:

— A mit szoltam, gyermek, fájdalom, igaz, — az emberek dőresége régi, s mindig az ... Én átéltem azt mind, s tapasztalásim nagyok, — te is utánom jössz majd. ... Én az ó-év vágyok.

És a kicsi gyermek megrendült e szóra, — s a hajnalat hirdető ezer harangszóra, önfelédten virágit mind mind szétszórta, sok hullott a földre, sárba, porba. Pazar volt, könnyelmű, holnapra nem hagyott, s egyetlenegy napot hintett be virággal, reménnyel és vágygyal.

De ezen a napon, a várva-várt holnapon, feléje zendült, felébe csendült az üdvözlő hozsánna, s ezer áldás szállt reája ... Aztán egyre vándult, — távozni is készült ... Mily sokan várták az utána jövőndöt:

Boldog új esztendőt!

Ifj. Szász Károly.

Felülfizetéseket köszönettel fogad és hirt nyugtát a rendezőség.

*** Igen díszes butorzatot** láthattunk tegnap szinpadunkon, az „Egy asszony története” premíere-jén. Ennyi izléssel, fényvel berendezett uri szalon. ily értékes butorokkal, mésohasem volt a kolozsvári szinpadon. Beillénkülöben akármelyik nagyvárosi szinpadra is. butorzatához megfelelő díszlet van készíttve. szokatlan, fényes kiállítás — melyet, az igazgatóság dícséretére legyen mondva, semmi színlag reklám nem előzött meg, — annyira meglepte közönséget, hogy a függöny felhúzása után örkéntelenül tapsba tört ki. Az igazgatóságot ebben különösen a tevékeny titkárt: Sándor József urat elismerés illeti azért, hogy a díszlete és butorzat megfelelő kiegészítésével is emelék szinpadai előadások külső értékét. Hány jelenetnek, sőt egész daraboknak van ártalmára a primitív kiállítás, mely megrontja az illusiót. Edígélé ilyesmire kevés gondot fordítottak színha zunknál; mikor fordítottak is, többnyire hibásan izléstelenül tették, vagy félmondat végeztek. tegnap szép szalon díszletnél egyedül csak a zongora volna kifogásolható, melyet szintén újjal és szebbel kellene kicserélni.

*** A korcsolyázó-egylet** titkára tudatja, hogy a sétatéri tavon a korcsolyázó ma urolag megnyitattott. A szokás szerdai zene ma elmaradt, de holnap, újév napján, zene lesz. A karácsonyról elmaradt verseny pedig — kedvező idő esetén — ha még is alkalmas lesz — január 4-én, vasárnap fog megtartatni.

*** Kéregetők és koldusok** állják járó kelök útját s toladoknak a magán házakhoz városszerte. Ha már ma így van, mi lesz még holnap! Felhívjuk reájuk a rendőrség figyelmét.

*** A „Tengeri-hántás” szinpadon.** A s.-szenyőgyörgyi nőegylet vasárnapi estélyén rendkívüli élvezetben részesült a közönség. Arany „Tengeri-hántás” cz. balladáját mutatták be közönségnek, mint darabot, melyet egy öreg gazda beszél el a nála tengeri-hántással foglalkozó lányoknak és legényeknek. Mielőtt a tulajdonképeni „előadás” kezdetét vette volna, Malik József ismertette a művet, hogy a szinpadon folyó cselekmény és kápleték könnyebben megérthető legyenek. Az előadás nagyon jól sikerült és különösen a kápleték keltezték frappans hatást.

*** Meginvitált farkasok.** Karácson másodnapján négy cikimántori legény az erdőn keresztül Fületekke felé tartott. Míg a négy fel volt fegyverkezve. Utközben — min lapunknak írják — egyik jó kedvű suhanca tréfából utánozni kezdte a farkasok hangját. Mint egy válaszul csakhamar valódi farkas-ivöltés hangzott az erdő különböző pontjairól s hamar rá nyolcz ordas fogta körül a legényeket. Lehet képzeli, hogy az ekként embercsepenyér egyenesen meginvitált fenevadakat milyen reműllettel fogadták a vendég hívók. Az egyiknek szerencsére nem szállt inába a bátorsága, hanem hirtelen felkapta puskáját s egy farkast lelőtt. A többi ordas most az eslesterre rohant s mi ezt marezangolták, Fületekke felől egy lakodalmi menet érkezett, melynek zajára a farkasok szétszaladtak. A lakodalmasok aztán magukkal vitték Cikimántorra a négy legényt, kik bizonyosan nem fognak többé téli idején, erdő közepeben, farkast invitálni. A farkasok különben ama vidéken nagyon el vannak szaporodva, alig mulik hét, hogy egyik-másik községből hi ne érkezék garázdálkodásaikról. Ennek daczár nem lehet kieszközölni, hogy hivatalos hajtóvadászatok rendeztessenek.

*** Rablóátadás.** Szász-nádasi levele zönik írja, hogy két ottani jómódú szász paraszi névszerint: Kaiser Mihály és Baier János, f. h. 24-én Fületekkéről hazafelé menvén, az utoi megtámadtak Szabó János fületekeli lakost, k előbb elmondotta volt nekik, hogy 60 frt készpénz van nála. Felholtra vették a szegény embert s így akarták kényszeríteni, hogy adja el a pénzt. E közben Cikimántor felől utasok közeledtek, mire Kaiser és Baier az erdő sűrűjébe menekültek. A pénzt nem vehették el, de Sza bó Jánost annyira összereték, hogy kevés remény van életéhez. A sebesült a cikimántori házasszállították. Levelezőnk hozzá teszi, hogy mindkét tettes szabad lábón van; sem a szolgabíróshoz, sem az illetékes járásbíróshoz jelentés nem tétetett. Hallomás szerint béki tési kisérletet folynak a sebesült s a tettesek között. Érdekos, hogy a tettesek közül Kaiser ez év folytán esküdt volt Szász-Nádason tehát előjárósági személy.

*** A kis czimbalmosok.** Kovács Dezső és Ilona, tegnap néhány egyetemi tanár előtt produkáltak magukat, elismérést nyerve. A testvérpár, kivatára, magánházközbe is elmegy játszani. Ma a „Pannonia” énteremben adnak estélyt.

*** Összerogyott az utcán** ma dél előtt egy nő, s mire kórházba szállították, meghalt. Az illető cseled volt egy magánháznál.

*** Marosvásárhelyről** decz. 30-áról a következő sorokat vettük: Marosvásárhelyen kir. város törvényhatósági bizottsága ma d. u. 3 órakor tartott rendes közgyűlésén Győrfi Pál köz- és váltóüggyvédet választotta meg polgármesternek a

Magyarország 1884-ben.

Változatos, mozgalmas politikai év záródik le Magyarországra nézve a jelen évvel. Ez évben újított meg a törvényhozó testület, s ha a választások a pártviszonyok mind élesebb kifejlődése folytán mindenütt kiméletlenebb, szenvedélyesebb lefolyást kezdenek venni, kétszerez mértékben jelentkeznek az azzal járó hajók Magyarországon, a melynek népe ellenen kifejezett politikai érzékkel bír; azonkívül egyéni természetére nézve lobbanékony s még a tetlegességéktől sem igen riad vissza. Csakugyan rég emlékeztünk választási campagnera, mely az embert szenvedélyek oly sajnos aberrációjáról tett volna számot, mit az idén; némi helyen, mint Czeglédn, Kolozsváron s egy-két erdélyi körületben, véres összeütközések voltak a pártok közt.

De hát ez inkább külső képe a választásoknak. Ettől eltekintve, a választási campagne örömdetes eredménnyel végződött; mert Magyarország legkiválóbb államférfiának, Tisza Kálmánnak, oly többséget szerzett, a mely képtessé teend, hogy a megindítás veszélye nélkül, ereje teljében intézze tovább az ország sorsát. Tisza Kálmán neve ma immár a negyedik választás izgalmai után került ki győztesen az urnából. Pedig ellenfelei ezuttal reménykedni kezdtek, hogy ha nem is lehetetlen, de mindenesetre válságossá tehetik helyzetét; főleg midőn ez év első nagy politikai eseménye: a keresztények és zsidók közt való házasságról szóló törvényjavaslat másodikorji elvetése a főrendiházban méltán sujtotta érzékenyen a kabinetet.

Ismeretes, minő eszközök és minő elemek segítségével bukott el e javaslat, a mely a liberalismus szempontjából nem volt ugyan nagy vívmánynak tekinthető, de benyújtása a fenforgó konkrét viszonyok mellett mégis egy liberalis kormányselekvény érdemével dicsekedhetett. S eltekintve a klerikális, feudális, antisemita elemek koalíciója folytán.

Az ellenzéki sajtó, a mely a képviselőháznak csaknem egyhangulag hozott határozatával szemben alig mert gáncsolni magát, találni e javaslaton, most a főrendiház szavazata után kapva-kapott az alkalmon s igyekezett abból politikai töltőt faragni a kormány rovására. Azt hitte, eljött az ideje, hogy a kormányt meg lehet bukztatni s képeletében már látta megalakulni azt a hatalmas ellenzék, a melynek körébe belevonatnának a dúspapok és főurak, akiknek anyagi és erkölcsi befolyása oly döntőszokott lenni a legény választó-polgár elhatározására. De csakhamar kitűnt, hogy a főrendiházi ellenzék ad hoc ellenzék volt; a főpádság, egy-kettőt kivéve, nem lépett az ellenzéki táborba, s ha egy-két szereplőni vágyó, vagy ambíciójában sértett főúr érintkezésbe lépett is az alsóház ama ellenzéki árnyalatával, a melynek Apponyi Albert gr. és Szilágyi Dezső a vezére: ennek mindössze az a hatása lőn, hogy a mérsékelt ellenzék választási pénzrára néhány ezer forinttal gyarapodott; a bancei némely körületben emelkedtek; de magának a választásnak sorsát alig befolyásolták, a minthogy a mérsékelt ellen-

zék a coalitio daczára egyetlen egy kerülettel sem tud többet felmutatni, mint felmutathatott tavaly. Hanem igenis, e coalitio a párt több liberalis tagjának fölayította a szemét, s ezek egyrésze máris elhagyta e tábort, másik része pedig csak alkalomra vár, hogy kövesse a példát.

A törvényhozás közvetlenül kapuzárás előtt megalkotta az újipartörvényt, a mely által egy évek óta folyó mozgalom óhajainak tett eleget. Az 1872-iki törvény revíziója, ugy, a mint keresztültvett, nem valami mintaszerű alkotás; ellenkezőleg, nagyon is magán hordja a kényszerhelyzet jellegét. Messzire vezetne, ha fejtegetni kívánnók mindazon okokat, melyek az iparosokat készítik, hogy sorssukkal megelégedve ne lehessenek, s ha kitüntetni akarnók azon adatokat, melyek igazolják, hogy az iparosok által hangoztatott panaszok legalább is tulzotak. A kormány nem zárkozhatott el a rendkívüli arányokat öltött agitatio elől, s az iparosok tulnyomó része követeléseinek s a jelen politikai és gazdasági áramlat szellemének megfelelően fölvette pontozatába a qualificatio és a kényszerítés elvét; habár ezt mérséklettel és körültekintéssel igyekezett alkalmazni s némely pontban szálardul ellentállott a további engedmények adására célzó törekvéseknek. Az új ipartörvénytől nem igen várhatni, hogy egyszerre megszüntesse a bajokat, sőt mi nem is hisszük, hogy a pillanatra elhallgatott elégtelenség csakhamar új hangokra meg ne szólaljon.

A törvényhozási ülészak a május 20-iki trónbeszéddel befejeztétven, a képviselők szétoszlottak, részint beszámolási, részint a választási actio szervezésére. A kormánypárti képviselők az ipartörvényen kívül a kormány még egy adományával dicsekedhettek, t. i. az új országházzal, a melynek óriási arányokban és óriási költségvel való megépítését kevéssel a parlament berekesztése előtt szavazta meg a törvényhozás. A kormányt támogató képviselők lelki szemei előtt az új parlament épület egyttal hirdetője a Tisza-kabinet előrelátó, hazafias politikájának, a mely élénk érzékkel a magyar államiság missiója iránt, ezt egy imponáló remekműben akarta és tudta megérzéskíteni, az ellenzék a költségeket számítgatta s meg szavazásukban csakis akabinet pazarló, államadósságsinál pénzügyi politikájának egyik újabb bizonyítékát látta. A választók nagy része, minthogy a hangulat nyugtatta, inkább hajlott az előbbi felfogás felé, melyet ugyancsak akkor a Tisza-kabinet egy másik szerencsés actiója támogatott, értjük a pozsonyi marhakérdést, a mely bár az osztrák hatóságok egy téves lépésére vezethető vissza, mégis alkalmat szolgáltatott, hogy a magyar kormányférfiak tulsúlyát biztosítsa a lajthántuli kormány fölött.

De míg ez adatok inkább arra szolgáltatnak, hogy bizonyos erkölcsi sikerekről adjanak számot, egészen anyagi jellegű sikernek tüntettetett fel a rente-conversio műveletének szerencsés keresztültitele, s a mely által az ország kamatfizetési kötelezettsége évenként 2.2 millió forinttal csökkent. A 6%, aranyjárdéknak 4% járdékkal való kicserélése nemcsak egy létezett s az országra nézve megszégyenítő köl-

csonnek törli el egészen nyomát, hanem pénzügyi haszonnal járt, mert a kamatcsökkenés tényén kívül az állam hitelének lényeges megjavulását vonta maga után, azonkívül a magánhitelre nézve is igen kedvező hatással volt. A conversio befejezése mindenesetre ez év legkiválóbb pénzügyi eseményének tekinthető.

A közgazdasági téren egyébként sok üdvös dolog történt ez évben is. A jövő évi országos kiállítás körül, mely hivatva van Magyarország a mezőgazdaság és ipar terén történelőhaladásáról számot adni a világnak, miután a trónörökös a védnökséget elfogadta, most már egész hévvel foly a szervezés és rendezés munkája s ha egyesek oly áldozatkészséggel vesznek részt a nagy nemzeti vállalatban, mint az állam, a siker alig fog elmaradni. A forgalmi politika terén újabb előhaladás jelezhető, a mennyiben a magyar államvasutak hálózata a budapest-szónyi vonal kiépítése s a brucki összeköttetés létesítése, valamint három társulati vasutnak az első-erdélyi, az alföldi és duna-drávai vasut megszerzése által újabb jelentősen nagyobboldott. De bármily szívesen látja is a közvélemény az állam nagyobboldó, sőt elnyomó befolyását a magánvasutakra, a melyek kamatbiztosítása amugy is rengeteg pénzt vett igénybe — egyttal nem zárkozhatik el annak beismerése elől, hogy immár elérkezett az ideje, hogy bizonyos nyugalom álljon be az államcsinásokban, mert tagadhatatlan, hogy a folytonos új aquisitók, a szertelenül való terjeszkedés lehetelenné teszik a vasuti administratio helyes, összefogó és solid fejlődését, a minthogy ez irányban már tényleg is merülnek fel számos és pedig jogos panaszok.

Azt hisszük, hogy legalább a legközelebbi jövőben a vasuti politika, a mely eddig dominál volt, háttérbe fog vonulni s a forgalmi politika inkább afoylamaszabályozásra fordítja gondját s e tekintetben csakugyan két óriási föladat vár megoldásra: a felső Duna szabályozása, a melynek költségei első részletét a legutóbbi budget-vita alkalmával megszavazta a ház, s végre a Vaskapu szabályozása, a melynek sürgős voltára már utalt a trónbeszéd is.

Mindezen nagy közlekedési érdekek, természetesen, összefüggésben állanak Magyarország azon gazdaság-politikai érdekeivel, melyek mint par excellence nyers-termelő országot a kivitelre utalták. Sőt, ez évben a gabonakereslet ábrmális lehanyatlása szomorú csalódást hozott az országra, mely tán jobban megérzi e különben érthető gazdasági tűnényt, mint más ország. A gabonáarak süllyedése azt vonta maga után, hogy a termelő nem igen adja el gabonáját, remélve folyvást a javulást e téren, a minek ismét pangást előidéző következménye lőn az üzleti élet minden ágában. S ha figyelemmel vagyunk a külföldnek védvámokkal fenyegető szándokaira: könnyen érthető a nyomasztó hangulat, a mely az érdekelt köröket megszállta, s a melynek hatása alól nem igen fog elzárkózhatni a társadalom sem.

A magyar társadalom különben az utóbbi évek nyomása alatt s a társadalmi átalakulás vajadásai közepette sok

szomorú kör-tünetet hozott felszínre, a melyek egyik, egyáltalában nem igazolható, jelensége az antiszemizmusban nyer kifejezést. Ez téves irányzat, mely egyeseket kenyerhez, másokat hírnévhez, a szegény eltántorított népet pedig legtöbb esetben börtönhöz juttatja, tagadhatatlannul még mindig grassál, bár nem oly élesen, mint tavaly, az eszlári per vibratioja alatt. Ennek tulajdonítható, hogy az antiszemiták meglepő számban jelentek meg a képviselőházban — mellékesen szólva épen nem félelmes képviselőben — s hogy az általuk hirdetett veszedelmes, a társadalmi békét fenyegető, tanok szertszét terjednek az országban, szakadást, ellenségeskedést támasznak az elemek közt, a melyek harmonikus együttműködésére pedig annyira szükség van. E sajnos áramlatot természetesen nem nézheti tétlenül a kormány Tisza Kálmán nagyváradi választói körében még szeptember havában tartott beszédével utalt azon eshetőségre, a midőn a kormány az állami és társadalmi rend érdekében kénytelen lesz rendkívüli intézkedésekhez nyulni.

A miniszterelnök itt magasztos hivatásáról megelégedezett sajtn kívül kétségkívül az esküdtisékekre is gondolt, a melyek eddigi esetek bizonyúsága szerint, akár nemzetiség, akár antiszemitikus izgatások tekintetében nem tudtak, vagy nem akartak az elfogulatlan, tisztán a tárgyi tényálladékok tekintett bíró álláspontjára helyezkedni s határozataik által, amellet, hogy compromittálták az esküdtisés intézményét, közvetve a társadalomban ama veszedelmes tanok terjesztését sanctionálták és előmozdították.

A nemzetiségi mozgalnak egyébiránt ez évben csak szerényen jelentkeztek, a minek okát abban keressük, hogy a magyar társadalom éberebb figyelemmel kíséri azok szereplését, a kiknek aspiratioi túllépik a megengedhetőség határát s a kik még mindig nem birtak megbarátkozni a magyar állameszmével. Az ágostai egyház conventjén ismételten foglalkoztak a felső-magyarországi tót agitátorok ügyével s szóba hozattak a módok, a melyek által azok ártalmatlanokká volnának tehetőek. Ez irányban nagyon résen kell lennünk. A szászok ez évben ünnepelték meg Erdélyben volt letelepedésük 700-as évfordulóját. Hogy megünnepelhették tüntetést, szabadon, mindenesetre ama „szarnokság“ mellett bizonyít, a melylyel szegényebb népek elnyomottak. Különbön ismertetjük el, hogy az ünnepély zavartalanul folyt le s nem hiányoztak nyilatkozatok, melyek az engesztelődés és megnyugvás szellemének ébredezésére engednek következtetni. A szerb és román nemzetiség körében egy egészséges mozgalom csirái jelentkeztek ez évben. A választási mozgalom a szerb és román választók józanabb részénél alkalmat nyújtott, hogy minden utógondolat nélkül, politikai hitvallásáról adjon számot s habár a kifejezésre juttatott óhajokban itt-ott a nemzetiségi törvény adta engedmények túllépése vagy legalább önkényes magyarázata célzó kísérletet vélünk fölismerni, mégis, mint őszinte közeledést a magyar államiság álláspontjához, nincs okunk azt örömmel nem üdvözölni.

Nem nyújt örömdetesebb képet a

horvát kérdés ez évben sem. A Starcevic-párt botrányos szereplése undorral kell hogy eltöltson minden embert, a ki a parlamenti illem iránt csak a legeskelebb érzékkel bír, nem is szólva az általuk hirdetett tanok veszedelmes voltáról, a melyek végső consequentiáikban polgárháborura vezetnek. Sajnos, hogy e tanok megmételtyezték a lakosság nagy részét s föltéte megnehezítették a nemzeti pártnak a fennálló békés állapot fenntartására célzó törekvéseit. De másrészt a tapasztalt féktelenségnek megvolt az a hasznuk, hogy gondolkodóba ejtették a tisztességesebb elemeket s sorakoztatták az anarchia „vitézei“ ellen. A választások nagy többséget biztosítottak a jelenlegi bálnak, a kinek erélye és okos kormányzása a nemzeti párt segítségével tán előmozdítja a jelen kóros állapot meggyógyítását. Ha nem, azokhoz a drastikus eszközökhöz kell nyulnunk, a melyekről a minap a miniszterelnök tett említést.

Említsük föl végül a felsőházi reform kérdését, mely a budget letárgyalása után első tárgyat fogja képezni a parlament munkaprogrammjának. Évtizedek óta nem került fontosabb alkotmányjogi kérdés a felszínre e reformnál, melynek megoldása annál nehezebb, mert a kitűzött cél: a történeti alapot egybehangzásba hozni a modern kor követelményeivel, az e kérdéssel egybefüggő érdekek annyira sokféleségénél fogva tisztán aligha lesz megvalósítható. A javaslat már a bizottságban letárgyalatott s már itt több eltérő felfogás nyert kifejezést, melyek közt kétségkívül figyelmet érdemel az az irány, mely az új házban a megyék választottjainak is helyet akar adni, ellensúlyozásával azok befolyásának, a kika kormány által közvetített kinevezés által jutnának be.

Ez álláspontnak hatalmas szószólója akadt Szilágyi Dezsőben, a kinek abbeli természetben Andrásy Gyula gr. is osztozik, s így ezen, különben demokratikus jellegű felfogás magában kétségkívül a főrendiházban is buzgó támogatásra számíthat; de hát itt van a ezimzetes püspök eliminálása, mely a katolikus klerust fosztja meg egy erős támasztól; a census szoros megállapítása, mely számos, nagyon is számos főrendet száműz a törvényhozás terméből; a felekezeti képviselők rendszerezése, mely sok feltétenséget ébreszt. S végre maga a kérdés, mely egy százados institutio átalakulását igényel, megannyi ok, hogy a vitát nagyjelentőségűvé és föltéte élénkké tegye. S összefüggő s tárgygyal egy másik, figyelmet keltő esemény: Sennyey bárónak a főrendiház elnökvé történt kinevezetése. E kinevezés előzményeit, indokait, következményeit sokfélekép commentálták, s a keletkezett tömördek combinatio tömkelegében nem nyújtott kivezött fonalat magának a bárónak enunciatioja sem, melylyel a minap díszes helyét elfoglalta. Az ellenzék vezére kijelenté, hogy hű maradt politikai meggyőződéséhez, a jelen kormánynyal nem vállal solidaritást, habár nem habozik kijelenteni, hogy oly kérdésekben, a melyekre nézve nézeteik találkoznak, a magarészeről támogatni kész a Tisza-kabinetet. Mi ugy vagyunk informálva, hogy Tisza és Sennyey közt kölcsönös concessiókról szó nem volt; a magyar miniszterelnök magán-

TÁRCZA.

Mars fiai.

Pasquillus 1784-ből. Pótlásul Densusiann ur könyvéhez.)

E költemény a Hóra-Kloska világból való. Tehát 100 éves. Közölm azon kijelentéssel, mit a nevezett bukaresti tudós könyvében tett. Annak — ugymond ő — semmi vonatkozása nincs a jelenre. O betegszerűen, tárgyilagosan előtja, de nem akarja balra magyaráztatni, a mit egyedül a történettudomány érdekében közöl.“ Én is nyilvánosságra adom, de kérem román honfitársainkat, ne magyarázzák rosra. Nem az e közlés bántani senkit, nem vonatkozik ok s a jelenre. Csak azt tünteti elénk, mint a fel a teljes költsézet amaz időben Hóra-Kloska missióját s a római származás hősies öntetét.

Hóra-Kloska hadáról lesz Muzsám rövid éneke:
Köndött honnan vész, mi virtusa, mi vétke.
Milyenk hősi tettei — ez a pipa, vásárhelyi —
Ennek leszen áldozva.

Amikor leánykja — Rhes Sylvia neve,
Majda elől Vesta-szűzek templomába szökte.
De utában egy szép lovag, intőztél rá ostrombadot,
S szíve lángját felgyújtá.

Féreg csuklyás Istenné, hogy az érköles paizsát
Mint ma is sok anyám asszony, hogy azon fáról
szakaszszon
Leányával — nem ritka.

Hónan a szeg a zsákból kitetszék idő mulva,
Mint a kis gyermek sirt a beteg szűz mellére borulva.
S a dolgot hogy fátlozolja, a vén szent azt ha
rangozza,

Hogy Mars isten fiai.

Amulius bátyja, a Rhea ellensége
Mint, hogy a dolgot látja, s dühében majd megége,
Hogy nem ölhette meg Marst, — de minden vi-
táz bajtársat
Kell vala, ha ugy akart.

Romulus és Rhemus ezek az uton lét magzatok !
A harag dühre változik: legyenek áldozatok !
Azonnal vízbe vetetnek, mégis lám fölmevednek,
S farkasfejjel meghiznak.

Azt mondja a historia, hogy hatalmasok lettek,
S magok védelmére ketten egy Sánczot kerítettek,
Hogy legyenek bátoraságban, és a gazdaság szom-
szédaságban
Legyen módjuk rabolni.

De két éles kard nem fér meg ugyanazon hüvelyben,
A két vad, vérengző testvér sem élhet egy helyben.
Rhemus megölte testvére, Romulus maradt végtére
A nagy nemzet ősatya.

Egyedül maga maradván az épült Sánczok ura,
Királyi székért iszadván addig faraga, fura,
Mig itt-ott darabot fákból, ki tudja hol gyűlt tég-
lákból
Menedékvárát emelt.

S megnyitván azt nagylelkűleg tolvajnak és zsványinak,
Szabaddá tette határát a hősök új honának,
Stafétát küld szerteszéyel, gyilkos, lator nappal-
léjjel
Bizvást jöjjön ő hozzá.

Mi, Mars isten erős fia, kik ez új várat bírjuk
Latiumi Haramia nevünkkel ide írjuk:
Monhely lesz ez bünöskönek, ha birodalmunkba
jönnek,

Hogya embereket ölöl, ha házakat gyújtottál,
Törvény kezéből elszöktél, ha gállyára jutottál,
Biztos lakózást engedünk, kalóz hasznot együtt
[szedünk,
Bátran jöhetsz mihozzánk.

Erre mindenünnen indult a sokaság repülve,
A ki kevéssel azelőtt az oltár mellett ülvé
Bűneit kezdte siratni, most Romulussal lophatni
Szerencsénél tartotta.

Az erdők szegény legényi, az uton álló rablók,
A Státusok szökevényi, a városi kőborlók,
A tengerparti pribékek, kötni való hitvány népek
Mind e helyre siettek.

Mikor Latium kifogyott már sok gaz székéből,
Romulus Sánczára megtelt büzös cimborákból —
Roma legyen az ő neve mi nevünköről. — És az
[leve. . .
Igy akarta ő maga. . .

Meg volt immár az új állam, de nem volt feleségek,

Meghivattak népjátekra a szomszédos helysége.
S a király nőlen bandája, urának biztására
Menyasszonyt lop magának.

Egy ily sorsu gyülekezett, hogy semmi jót nem adhat,
A ma élő felekeztet reá példát mutatnak.
Itt a gyümölcs a tövéről, a töv a gyümölcséről
Igen jól megismerünk.

Catilinát Hóra, Kloska parasztmódrá követé,
Egyik Romát, a más Erdélyt vörben megfőreszté:
Gyújtogatott, gyilkolt, rabolt, aggot-ifjút lekaszabolt,
Egyik ugy, mint a másik.

A szerocsen kormos bőrt felháró nem moshatja,
A párducz a tarka szőrért más színe nem válthatja,
Sem ágát a bojtórjáról, sem szőlőta kökényfáról
Nem szőlhetni soha sem.

Kloska népt a mozsárban megtörőd s megolvastod,
Ujra öntöd s a kincstárban ezüst szegre akasztod,
Ha babérrel koszorúozd, felszenteled vagy meg-
nyuzod
Mégis rabló marad ő. . .

Ámde immár a dohánymon két izben is kiégett,
Mióta itt diésérgemet a derék és hős népet.
Azért itt már véget vettek, mert az éjjeli szellemek
Alnot hoztak szemükre.

Densusiannu Miklós ur azt egyik nyilvános
könyvtárunkban sem találván meg, — utólag
közli.
Jakab Elek.

Trim kalandja.

Jules Janin után, átdolgozva.

Ez a Trim elég jó fiú, bármint mondjanak is. Megvannak neki is jó és dühös pillanatai, mint mindnyájunknak; egyszer vig, máskor szomorú, komoly, vagy hóbortos; a végső nyomorból egyszerre a legnagyobb elragadtatásba csap át; egyik perczen az égben, a másikkban már az örvényben jár, szóval: ő is ember és zsurnaliszta, az az: kétszeresen érez minden emberi szenvedélyt.

Ha társai előtt elhalad, engedik tovább szó nélkül; ha kedve jó s beszél, hagyják, hogy beszéljen; ha hallgat, annál jobb, ez valóságos nyereség. És ez ember élete, ki oly sok tulzásnak van kitéve, a legegyszerűbb, a legcsöndesebb s

a legegységűbb a világon! Ugy rohan, hogy majd eltikad, de ezt inkább saját gyönyörűségére, mint a mások örömeire teszi. Ha kifáradt, ez azt jelenti, hogy sebbebben járt az eseményeknél, melyeket hajhászott.

Te derék Trim! csak tegnap este is . . . egy órát töltött Páris minden álarcos báljában; hideg szél sivitott oda künn. Benn mindenütt zajos öröm, ünnepek és jó tüz; míg az utcán fagy, hideg, mellette tapadt kabátok, piros orrok, kicsattanó fülek, megdermedt ujjak s még csak el is gondolni, hogy mikor odafont legjában járkák a chaine anglaise-t, lent az utcán vannak ujjak, melyek égneek a fagyos keztyűkben!

Trim nem gondolt vele, hanem szépen lépdelt hazafelé az ő padlászobákájába, utközben dudorászva s másnapi dögára gondolva. Valami kis fogadóban megvacsorált s sovány ételle mellett hallgatta a hárfás lányokat.

Ott lépdelt egy rozsz kövezetű mellék-utcában, midőn egyszerre csak egy különös öltöztű nővel találkozott, ki elviselt ruhában, lábaival a sárban, fejével a hóban közeledett feléje. Hísz év óta nem látott hozzá hasonló alakot a párisi színházakban, hol pedig isten jó voltából a különöz nők nem hiányoznak.

Trim nyugodtan tekintett a szegény ördögére. S haladt tovább, midőn egyszerre csak megállt az az ellenállhatatlan erő, melyet száladomnak nevezünk. Ki ez a nő? honnan jő? mit akar? miért van e helyen? Trim egy perc alatt megállott s egész tekintetével reá meredt. Csak nézte tovább s nem sokára tisztában volt vele, hogy e szánalmas alak teljes érdeklődésére érdemes.

Mert csakugyan e nő fiatal, szép és ünne- pelt is volt; sőt, ha a napokat számítjuk, melyek barna és kondor feje fölött elvonultak, még most is fiatalnak mondhatjuk és mégis oda volt az öregeségtől! A hajbaja font virágok még nem voltak egészen elhervadva; az arany karikákba szorított gyémántok még vetettek ujjai körül némi halvány, kötes feny; csipkék inkább a szél által voltak összetépte, mint az idő által meg-

viselve; sőt ruhája is a legújabb divatot árulta el. Az ember azt hitte volna, hogy királyné, ki egyszerre lebukott a trónról; vagy menyasszony, kit völgyében az oltár legfelső lépcsőjén elhagyott, épen mikor a végső igent akarta kimondani.

Trim nagyon megtűdött saját megtűdésén és fölindulásán s megragadta a nő mindkét kezét. Az egyik kéz meg volt fagyva, a másik égett. Így kéz a kézben megszólította:

— Asszonyom, szabad fölajánlom ujjak gálátomat? Az idő nagyon rozsz, mindjárt havaz, az éj sötét; engedje meg, hogy-haza kísérjem. Valljuk meg az igazat, Trim régóta nem beszélt ily szépen, azaz: annyira lélekkel s oly kevés ésszel. Jó szelleme, mely hallgatá, elta-karta arczát.

— Ah, szölt magában, lám-lám Trim bárátom, te zsurnalisztából egyszerre pásztor lettél! Mi lesz ebből, Istennem, mi lesz ebből? — Asszonyom . . . kezdé ismét.

— Trim ur, felelt a nő, örülök, hogy önt láthatom s szívesen elfogadom a karját. S egyszersemind megfogta a szegény fiu karját, de ugy, hogy majd eltört kemény szorítása alatt. És így Trim, kinek nagy kedve lett volna elszaladni a sötét hagnyi e kőbor kisasszonyt, kénytelen volt csöndes lépést tartani s átkozta meggondolatlanságát.

— Ah, szölt ismét magában, sohase lesz már okos, Trim bárátom? Hát már örökké jó szíved lesz? Hej, mégis csizfra egy kaland ez! Ha meglátának karongfogva e kalandornővel! Mit mondanak majd a reggli laposkákk? Trim, te mégis bolond, éretlen bolond vagy!

S e gondolatok közt lépdelt tovább a ködös utcán.

A hölgy pedig, ki a viláért se volt ostoba, bár rövid élete alatt ezer ostobaságot elkövetett, pompásan kitalálta kísérője gondolatát s kisé hamiskás hangon megszólalt:

— Trim ur, én nem tudom föl fogni az ön magaviseletét. Honnan van, hogy bizalmért oly kevéssé élesmerő? Oh, Istene az én testvéreimnek és leendő leányaimnak, hát annyira

uton értesült, hogy az érdemes báró egész-sége helyreállván, de főleg családjára való tekintetből, a telet a fővárosban szándékozik tölteni, s hogy nem idegenkednék oly méltóság elfogadásától, a melyleltővé tené számára, hogy nemes ambíciójának s hazafiai tiszta szándékainak megfelelően lépjen ismét a közügyek szolgálatába, a nélkül, hogy a sok szenvedéllyel és mozgalommal járó párhazokba kellene elegyednie.

A miniszterelnök, menten önző érdekektől, birt azzal az államférfiúi eszélyel, hogy visszaszerezze ezt a kiváló erőt a közügynek s birt azzal a politikai éleslátással, hogy Sennyey Pál bárónak ott adjon működési tért, a hol egy messze kiható törvényhozási alkotás leginkább igényli azt a tekintélyt és imponáló erőt, a melylél épen Sennyey Pál b. rendelkezik. Hogy ozzel egyuttal az ellenzékttől egy félelmes ellent vont el, s hogy közvetve a jelen ellenzéken ejtett csorbát a közvélemény szemei előtt, az mindenesetre mestert taktikai ügyességére vall. A főrendiházi reformjavaslat, a kilátásban levő nagy harcok daczára. törvénynyé fog válni; ismét egyik diadalaként azon férfii politikájának, a ki jelenleg Magyarország sorsát intézi s egyuttal jelképe gyanánt előtörő egy ország életfunktiojának, mely institutioit a kor igényei szerint átídomani s a nyugat mivelt nemzetivel mindbban lépést tartani igyekszik.

Halász Sándor.

Programm-beszéd.

Ifj. Zeyk Károly, a kolozsi kerület képviselőjelöltjének programm-beszéde. Elmondotta Kolozsvárt, 1884. decz. 29-én.)

Ezen általam még nem érdemelt kitüntetésre, én, a szabadelvűpárt egyik szerény tagja, egyebet felelni nem tudok, mint hogy a vett parancsok dólóva, a jelöltséget elfogadom, de mellettt én tenném, talán helyes volna, ha én most, a jelölés születésének percében fejteném ki azon irányelveket, melyek engem a politikában vezetnek, oly czélból, hogy ha ezen elvek az önk intencioinak meg nem felelnek, alkalmuk legyen azonnal, még ez értekezleten más jelöltről gondoskodni. Természetes, én önköt túlméleti hozszaszon próbára tenni nem óhajtván, azt tölem telhetőt rövidséggel és egyszerű szavakkal tenném.

Legelőször is kijelentem, hogy a szabadelvűpárt híve vagyok, s ezen kijelentéssel egy szálva programmot mondtam; hiszen azon párt irányát, mely 10 éven át kormányon volt, alig lehet valaki kétségben, azon 10 év alatt hozott számos törvények s a párt kebeléből kiöly kormány által 10 év alatt kiadott számos rendeletek, minden szót beszédnél tisztábban jelöl azon irányt, melyet a párt követ, mindazonáltal indokolni kívánom azt, hogy miért tartozom én e pártához, de mellettt ezt tenném, szíves engedelmeskedek pár szót szólni fogok arról, hogy miért nem tartozom hazánk többi politikai pártjai valamelyikéhez.

A függetlenségi párt, mint már neve is mutatja, azon véleményben van, hogy hazánk függő állapotban van, kell lenni tehát valamely államnak, mely Magyarországra döntő befolyást gyakorol, szóval azt függő állapotban tartja. Én e felső hatalmat nem ismerem. Igaz ugyan, hogy kiegyezési törvényünk értelmében bizonyos ügyeket Ausztriával közösen intéztünk el, azonban ezek elintézésé körül teljesen ki van vevve a paritás elve, olyannya, hogy ha mi függünk Ausztriától, ép úgy függ Ausztria mitőlünk. Olyan tanácskozásként, uraim, hol minden egyes tagnak egyenlő jogai vannak, csak a magasabb szellemi tehetség és nagyobb szakértelem dominál, a szellemi felsőség ellen azonban, hála az égnek, nincs paragrafus, a nagy szakértelem, a magas

szellemi tehetség hódít, magával ragad mindene ket. Tagadom azonban azt, hogy az osztrák kiküldöttek ilyen domináló felsőséget tudnának kiküldötteink felett gyakorolni, sőt hiszem azt, hogy delegátusaink az osztrák delegátusokkal mindenben kiállják a versenyt — s ezen hitemet 18 év története igazolja.

Második irányelve e pártunk, melyben vele az egyesült ellenzék is egyetért, a külön vámtérlet s ezt azért óhajítja, hogy védvámokkal az ipart mozdítsa elé, ugyde, ha mi az osztrák iparcikkre vámtól vetünk, félek, Ausztria retorziókkal fog élni és nyers terményeinkre vet vámtól s ez által az az osztály, mely nálunk dominál, a földmivelő osztály, lesz ujalag nagy terüvel terhelve, hiszen két irányban érne a veszély az iparcikkre: a határvám miatt drágábbak volna kénytelen megfizetni s másfelől nyustermekeiket, ugyancsak a határvámok miatt, olosóbban volna kénytelen adni, — a gabonára okvetlen még lejjebb súlyednének s az amerikai és indiai gabnatultermelés miatt előállott igen nehéz helyzet, véleményem szerint, rendkívül komolylyá válna. S én, uraim, mostani helyzetünkben nem tudok pártolni olyan intézkedést, mely földbirtokos osztályunk kárára van, kárára azon osztályunk, melyet ha még tovább terhelünk, félek, végromlását idézzük elő, olyannya, hogy végre földbirtokától lenne kénytelen megválni, pedig nagyon helyesen mondja azon angol, ki úgy nyilatkozott, hogy a kié a föld, azé az ország.

En, uraim, nem helyeslem se az ipar, se az agrár-politika; az ipar, kereskedés, mezőgazdaság, nem állnak egymással ellentétben, de sőt egymást egészítik ki, ha jól megy dolga a mezőgazdának, bőven vásárolja az iparcikkreket, s ez által az iparos jut több jövedelemhez, minek természetes következtése az, hogy ő is bővebben fogyasztja a mezőgazda által termelt nyers terményeket, s így kölcsönösen részeltetik egymást azon haszonból, mely részükből jut.

Nem külön ipar, vagy agrár-politika, hanem helyes nemzetgazdasági politika kell nekünk. Azzal azonban, hogy a közös vámtérlet mellett nyilatkozom, nem értem én azt, hogy azon jogunkról, hogy a külön vámtérlettel felállhatjuk, le akarok mondani, igenis, ezen jog véleményem szerint is fennmaradt, sőt a külön vámtérlet felállításának szükségse fellép azon napon, melyen Ausztria a méltányosság teréről lépél.

A másik, elismerem, kitűnő egyedekből álló párt, az egyesült ellenzék, melynek kitűnő szónokai által naponta tartott beszédeiket, úgy hiszem, mindnyájan élvezettel olvassuk, sőt programja egyes részeit helyesen is tartom, s csak egy aggodalmam van irányokban: felek attól, hogy e párt, a milyen erős a kritikában, épen olyan gyöngye lesz az alkotásban, s ezen aggodalmamat arra alapítom, hogy e párt tagjai között azon erős elvi kapesot, mely nélkül üdvös alkotást tenni alig lehet, nem birom feltalálni; félek, hogy azon erősen kifejtett individualismus, mely e párt legfőbb jellemvonása, káros befolyást fog gyakorolni azon napon, mely e párt a alkotás napja kell hogy legyen. Hogy hazánk választó-közönsége is így gondolkozik, bizonyítja az, hogy e párt kitűnő vezetőinek oly gyakran hangzottak Magyarországon talán pártatlan, ragyogó szónoki tehetsége daczára, e párt a választásokból megfogott erővel bontakozott ki.

Mondtam előbb, hogy a szabadelvűpárt híve vagyok, annál fogva szabadelvű elveket vallok. Nincs azonban szó, melylél oly sok visszaélés követtetett volna el, mint e kifejezéssel. Mitűn a szabadelvűség ellenségei látták azt, hogy a szónok varázssereje van, hódítani bír, annak álarcza alatt léptek a küzdomokra. Én szabadelvű vagyok, uraim, azért, mert erős hitem, hogy egy ilyen sok nemzetiiségtől és vallású polgolyott országban csakis a minden vallás és nemzetiség egyenlőségét, szabadságát teljesen biztosító institutioit bírhatnak azon erővel, hogy a különböző vallás- és nemzetiségeket e haza hű polgárává avassa fel.

Szabadelvű vagyok továbbá azért is, hogy a folytonos előhaladást óhajtom, de hitem szerint az előhaladás csak akkor igazán realis, ha mentől többen hazánk polgárai közül annak érdekében vonnak be; hanem azért munká-

lunk az előhaladás, mert talán úgy divat, hanem azért, mert mindnyájan átlátjuk azt, hogy az mindnyájunk hasznára van. Másfelől azonban csak azon lépést óhajtom az előhaladásban megtartani, mely lépést hazánk népessége miveltiségi előhaladásában tart. Valamint a természeti életben, úgy a politikában is ugrásokkal haladni előre nem lehet, mindazon institutioit, mely hazánk intellektuális nívóján akár hátramarad, akár azt messzi megelőzi, egyenlően káros, egyenlően romboló hatással bír. E miatt bírnak rendszeren káros hatással az idegen államokból áttűtetett institutioit, a mi például Belgiumban igen hasznos, az nálunk igen káros hatást gyakorolhat.

Ennek bizonyítására bátor vagyok egy esetet felhozni. Szabadelvű eszme volt kétségtelen az uszortörvény eltörlése, szabadságot adott az uraim, a tőkének s életbe léptette a pénz terén is a szabadságot; mitűn azonban a talaj hitelviszonyaink rendezése által kellőleg előkészítve nem volt, azon káros eredmény állott elő, hogy hazánk kevesebb miveltiséggel bíró lakói lelkiismeretlen uszorsók kezébe kerültek olyannya, hogy képviselőházunk kénytelen volt ujalag uszortörvényt alkotni.

Szabadelvű vagyok tehát azon tekintetben, hogy a szabadelvűség parancsolta irányban óhajtok haladni; haladni akarok azonban azon gyorsasággal, melyben hazánk lakossága a miveltiségen előrehalad.

Szabadelvűpárti vagyok másfelől azért is, mert e párt a 67. évi kiegyezés alapján áll.

Nem bírok, uraim, azon bátorsággal, hogy önmöket egy, a kiegyezési törvény helyessége felletti disertatiónal utassam. Sokszor és oly sokféle szempontból hallották e kérdést tárgyalni, hogy mindnyájunknak e téren határozott véleménye kell legyen. Csak egyet vagyok bátor megjegyezni, azt, hogy e kiegyezés szabad kezét adott nekünk a belügyekben, a külügyekre nézve azon áron, hogy a kül- és hadügyet Ausztriával közösen a paritás alapján intézzük el. Ausztriában egy biztos szövetségést nyertünk, mely épen most, midőn elmondhatjuk, hogy a század viselője, nagy események vetik előre árnyékukat — kellőleg nem méltányolható, én részemről az érte fizetett árt drágának épen nem tartom.

Mint esetleg megválasztott képviselő, a kormányt támogatni, mert véleményem szerint e kormány tíz évi kormányzata alatt minden irányban előhaladás mutatkozik. Minden ékesen szólnál ékesebben szólnak a tények, lássuk azokat:

Pénzügyünk akkori állását legjobban jellemzi 153 millió adósságunk, melyért annak daczára, hogy legegő adósság volt, hogy összes államjösségeink le voltak számára köve, mégis 8 és fél per centet kellett kamatban fizetnünk, tehát az állam akkor már csak uszóra kapott pénzét. Ezen adósságra mondtam, uraim, az ellenzék egyik vezértagja 1875 ben, hogy az lehetőleg konvertálódj, és a kamat leszállítandó volna, s mi történt uraim azóta: ezen adósság kétszer lett konvertálva, s jelenleg a mellett, hogy államjösségeink felszabadítottak, az ország konsolidáltot, a kamat mégis 8 és fél per centre, 14 per centre lett leszállítva, s hogy az állam hitelviszonyai módjában változtak meg, mutatja az, hogy az állam a per centre 14 per centre papirokat Európa tisztesen irta alá.

A deficit akkor, midőn e kormány a kormányt átvette, 45 millió volt, a jövő évi költségvetésről pedig csak 9 millió deficitet mutat ki, s ez is elvesztette mérgét akkor, midőn csak a rendkívüli kiadásokban léptek fel, a rendszeren pedig 5 millió felesleget mutat, úgy, hogy véleményem szerint azon legfőbb czél, melyet e kormány megalkulásakor zászlajára irt, s melyet akkor igen sokan mint kivihetlent lemosolyogtak, háztartásunk rendezése a megvalósulás stadiumába lépett.

Vasútkainról ugyanazon elévaló ellenzék politikusi úgy nyilatkozott, hogy mitűn roncscot pénzügyi viszonyaink az államotást nem engedik meg, azokat csoporlosítani kellene. S mi történt uraim, vasútkaink nem csoporlosítva, hanem nagy részben államosítva lettek. Hiszen Pestről Predealig az ország hosszán végig, Pesttől egyetlen tengeri kikötőnk Fiuméig, északi határainkig, szóval minden irányban utazatunk állmavásúton. Sok uraim még e téren a teen-

dő, még ez irányban tovább is kell haladni, láttok azonban egy mértéket, mely előhaladásunknak határt szab, — nagy összegekbe kerülnek uraim ezen államosítások, azért jövőre is, mint eddig, csak azon mértékben menjünk e téren előre, nehogy ez által azon jó viszony, melyet e kormány államháztartásunk rendezésében előhozott, megrendítettessék.

Hogy az államosítás egyesek nagy hasznára van, az a dolog természetéből folyik; hanem a vasutársulatok mindig csak a haszonra tekintve, pénzügyi politikát, az állam pedig, már állásánál fogva, forgalmi politikát van hivatta követni.

De nemcsak a pénzügy és a vasutak államosítása terén, de minden téren üdvös tevékenységet fejt ki e kormány.

Szegedet romjaiból, — örömmel ismerem el — a társadalom erélyes közreműködése mellett, újjáalkotta.

Vasut-, köut- és vízi utálózatunkat mindinkább fejti ki. E téren azonban, uraim, még sok teendő van; főképen a másodrendű vasutak felállítására lép előtérbe; szerény véleményem szerint a másodrendű vasutaknak nagy jövője van: mint a kis patakok a nagy folyókba szállítják a vizet, úgy szállítják ezek a nagy vasutaknak az árut — ezekkel lehet azon félreeső vidékeket, melyek elsőrendű vasutak költségeit meg nem bírják, a világpiacokkal összekötni. Hogy ezek felállításához mily hatékonyan járul a kormány, e választó-kerület területén a megvalósulás stadiumába lépett vasut bizonyítja. Másfelől hajózáshoz vizeinknek, a hajózás szempontjából, további szabályozást óhajtom. — Ezek, mint legolcsóbb szállítási eszközök, roppant befolyással vannak arra, hogy terményeink a világpiacokra versenyképes állapotban jelenjenek meg. Hogy ez irányban tovább óhajit haladni a kormány, mutatja a jövő évi költségvetésbe a Duna szabályozására felvett tekintélyes összeg.

Az alföldi rakoncátlan vizek szabályozása által több száz ezer hold lett a földmivelésnek megmegtve. Tovább kell menni e téren is: szabályozni kisebb vizeinket, hogy a mellettük lakó földmivelő megnyerje azon biztonságot, mely nélkül a föld ereje alig kihasználható.

Fővárosunk s egyellen tengeri kikötőnk, Fiume, óriás lépekkel halad előre. A kormány erélyes támogatása mellett tengeri hajózási társulat alakult, mely a mellett, hogy a legtávolabbi vidékekre szállítja terményeinket, egyszerűen oly vidékeken ismertet meg hazánkat, hol annak talán létezéséről sem bírtak fogalommal.

Igazságügyünk, új codexek alkotása által, előbbre haladt.

Honvédségünk igen örömdetesen fejlődik naponta, hasonlítunk csak össze a mostani állapot azzal, midőn Andrassy gróf, mint első honvédelmi miniszter, hadsereg nélküli tábornoknak csufoltatott, s valjak meg, olyan formán is állott a dolog, örököse érdeme Andrassy grófnak az, hogy a kezdet óriás nehézségeitől vissza nem riadva, csirászába indította a gyenge magot, de ne tagadjuk meg azoktól se az érdemet, kik a fát folytonos munkásság és tappintat által oda növelték, hogy a legutóbbi nagy hadgyakorlaton honvédségünk szakértés véleménye szerint a legelső harczekésekben bizonyult.

Nevelésügyünk ily rövid idő alatt pártatlan előhaladást tett, e város falai közt egyetem állítottak fel, népiszkolák nagy számban szaporítottak, szakoktatásunk a felállított ipar, mezőgazdasági stb. iskolák által örömdetesen előhaladást tett. Pedig, uraim, a szakértelem az, mely erőtt ad, az amerikai indiánoknak több és jobb földje volt, mint Angliának, mégis az angol intelligencia hatalma által visszacsorítottak. S ha mi, mint egy, a nyugatot kelettel összekötő láncszem, fennállani akarunk, okvetlen szükséges az, hogy keleti szomszédainknál a miveltiségen egy lépéssel mindig előbb legyünk.

Hogy mindez sok pénz- és időbe került, igaz, Róma se egy nap alatt, s nem ingyen épült, nagy áldozatokat kellett mindnyájunknak hozni, de mitűn az áldozattal megfelelőleg, a haladást is látom, a kormányt támogatandónak tartom.

Támogatni szükségesnek tartom a kormányt a legutóbbi éles megtámadások miatt, annyival inkább, mert e támadások modora leg-

jobb arra, hogy törvényhozó testületünk tekintélye decomponáltsassék, s jaj lesz nekünk uraim, ha képviselőházunk elveszti azon pietást, melylél minden törvényhozó testületnek birtni kell, ha kétség támad az iránt, hogy képviselőházunk a hozzáköötött követelménynek megfelelően tud, mert azon percben, midőn ez beáll, megbukott nálunk, nem a kormány, hanem megbukott az alkotmányosság, s e nagyobb bukás lesz, uraim, mint érne minket a legrosszabb szerződés esetén, mert az önbizalom magunkban megrendülvén, önmagunkban hordanók azon hitet, hogy nálunk az alkotmányosság lehetetlen, s uraim, mindenféle bukásból van feltámadás, csak az erkölcsi bukásból nincs sorsa.

Ezek azon irányelvek, melyeket egyszerű valómhoz mért egyszerű szavakkal elmondani jónak láttam. Ha ezek alapján jónak látják, uraim engem képviselőjelöltnek feljeltetni, meghajlok a vett parancs előtt; ha azonban más irányu képviselőt óhajtanak, akkor csak egyet kérek önökttől: ne vonják meg továbbra is tölem szíves jóindulatját, s tartsanak meg szíves barátságukban.

A székelyek kitelepítéséről.*

A „Magyar Polgár“ hasábjain nagyon érdekes: „Az erdélyi részek népességi közmiveltődési, politikai és közgazdasági szempontból“ című cikksorozat folyik.

De bármennyire érdekesnek tartom is különben ezen cikksorozatot, nem tehetem, hogy annak egyik fontos elvi tételét szó nélkül hagyjam, mitűn ez a magyarság egyik létkérdéséi foglajja magában.

Ezen fontos elvi tétel pedig a székelység kitelepítésének kérdése.

Azt mondja ugyanis ezen cikk (285. szám): „Maros-Torda, Háromszék, Udvarhely- és Csikmegyék mindenikében a magyarság abszolút többségben van és összesen 367,189 számmal szerepel.“

A nevezett négy megyéből 120—150 ezer székely magyar kiköltözése vagy kiköltöztetése más erdélyrészi megyékbe, amazoknak és emezeknek is nagy hasznára válnék. Amazokban e hátramaradandó székely magyarság léte nemcsak nem volna veszélyeztetve, de könnyebben jobban meg tudna élni, anyagilag gyarapodni, mert a művelhető földet, a mi kevés van, nem kellene oly mesés módon elapadni... Emezes megyékben pedig a csékely számu magyarság megbecsülhetetlen politikai és nemzeti támaszt nyerne a beköltöző székelységben, s ez által nem egy megyében jutna a magyarság a más kétfajjal szemben egyensúlyba, sőt néhol számbeli túlsulyra is.“

Igy szól a jeles cikkező. De épen ezen kardinalis tétellel azok, a melyek véleményem szerint veszélyesek lennének — következményeikben — másfelől.

Nézzük magának a cikkezőnek adatait.

Az ő adatai szerint is a fenn jelzett 4 megyének 500,736 lakosa van, a melyből magyar 406 166 és nem magyar 94,570 lélek. Telepítsunk ki ebből cikkező szerint csak 120,000-et. Mi lesz eredmény? Az, hogy legalább is kerek számban 95,000 nem magyar fog 286,000 magyarral szemben állani. Vagyis a lakosság 1/3-a idegen nemzetiségű lesz. Tehát a Székelyföld is megszűnne tiszta magyar terület lenni. S a mint ez megszűnné lenni, nemesak az erdélyrészi, de még maga a székelyföldi magyarság létezése is problematikusá válnék.

De még nem is ily egyszerű a dolog. A háttérben egy még sokkal veszélyesebb ellenlenség: a kitelepített 120,000 székely helyét legfőnnebb 15 év alatt legalább is 120,000 oláh fogná elfoglalni, a mi által a magyar és nem magyar elem közt az arány csaknem egyenlővé válnék.

* E kölcsönnyre való reflektálást az említett cikksorozat érdemes írójának tartjuk fenn. Szívesen térd adunk ily tárgyban a discussiónak, s örömdetünk, ha minél többen hozzájárulnak ama cikksorozatban felvetett kérdésekhez. Ez érdeklődés arra mutatna, hogy az erdélyi részekben már nem vagynak közönséges fontos kérdéseket iránt, melyeket eddigleg meglehetősen elhanyagoltunk. Szerk.

lyedtem volna, hogy én, a legrégibb nemzedékek leánya s a legtávolabbi nemességek anyja, hálára szoruljak egy papírról, egy semmitmondó előtt, ki velem felszélve érzi magát, ha esetleg egy éjjeli kóbor kollegája így meglátja! Oly igazi nagyurias hangon tört ki, hogy Trim nem mert a szemébe nézni.

És a nő, látna, hogy kiserője hallgat, ismét szólni kezdett, de már nem a magas hangon, mely engedelmeséget parancsol, hanem — a mi még jobb — igazi grisetto módjára, ki meghallgatásra számít:

— Ah, ah, Trim ur!

S minthogy Trim ur még mindig hallgatott, a vén asszony folytatá:

— Ah, ah, Trim ur, tehát annyira megváltoztam! Ah, ah, Trim barátom, hol van szerelmünk boldog kora, mikor fiatal, vidor és pezsgő voltam, mikor karcsú derekam tiszta szerelmes ujjával átkarolta, legedesebb dalait énekelte s térdre borult előttem! En pedig elmondhatam mindenkin: Trim az én barátom, az én prófétám, ki ünnepélyek alkalmával boldog, ha gyémántokkal és gyöngyökkel telt uszályomat viheti! Oh, arany idők, dicső napok, röpké órák, midőn Trim rabszolgám volt, én meg az ő kedvese voltam, boldogam, imádvá, mint valódi uróje.

Emlékezel e, édes Jósefem, — mert akkor Jósefnek neveztél, nem Trimmek — emlékezel-e? Bölcsműnél láttalak meg először, a mint ujan hegyezett tollad legtisztább tömjénét árasztád réám. Legkisebb vágyam parancs, leglégbábs szezelelem esemény volt előttem. Fejem egy intésére végig szaladtál az egész városban, barna szemöldödm egyetlen ránczára magadon kívül omlettél élem; bárhol voltam, mindenüvé követél; bárhova vártak, mindenüvé megelőztél; és egyetlen mosolyom egy hétre boldogá tett...

Oh boldog, hálátlan rabszolga, megromlott teremtes, mennyire szeretted és ünnepeltél! Őnfelédten csokolád léptem nyomát, sóváran nyelted legkisebb szavam, ismétléd mindazt, a mit mondtam, s utánam énekelted dalaimat! Ha aludtam, örökdől küszöbömön, vagy bezárt ablakom alatt elégiákat énekelte, miket görög és költőkből vettél.

Oh hűtlen, gyáva udvarló, szent szerelmek megszenteltelődte, hogy lehatsz közönyös valaki iránt, ki annyira szeretted! Trim ur, legálabb adja vissza szerelmem zálogait, aztán e hideg, nedves, csendes és nyomorult éjszakán hagyja el a szerencsétlent, ki megcsalt, eladott s kit félreismert most, mikor már csak egy árnyék!

Igy beszélt az egykor szép asszony, s majdnem kimerült. Szava elhalt, szemei könnybe lábadtak, s kicsibe mult, hogy végsőt nem lehelte a szerencsétlen Trim karjai között, ki, az igazat megvallva, meglehetősen kíváncsi lett.

Hasztalan találgatta a szerencsétlen teremtes nevét; mindhiába tusakodott, hogy vajjon ki lehet; mentől inkább gondolkodott, annál kevesebb eredményre jutott! Azon is szörnyen csodálkozott, hogy ő valaha akkora szerelme tanusított volna Éva bármely leánya iránt. Ő, egy Trim, egy komoly, zárkózott és bölcs férfiú ugyan, hogy is ment volna annyira, hogy elhervadt virágokat, apró szerelmi zálogokat tekintsen kincseinek s oly hosszasan és oly kevésért térdeljen! Ez lehetetlen!

— Asszonyom, felelte, kegyed csalódik... Bizonyosan tévedés van a dologban. Nézze csak, milyen vagyok és kihez beszél... Szerelmesnek, ábrándozónak nézek én ki, ki szerelmes levelet hoz, gitároz, a költőhágeszközt készíti! Köpenyem is világos szürke s nem hasonlít a falakhoz. Tölem bizony husz nyitott ajtó lehetne ez utcában, egyiken se lépnek be! Bocsánat asszonyom, ismétlem, csalódik. S minthogy — a mint látom — elég furge még arra, hogy hazatáljon, jó éjt, engedje, hogy folytassam utamat.

— En pedig ismétlem Trim ur, hogy te voltál legfőlegyesebb udvarlóm egyike! Ővenkészer jártak el együtt a szerelmi tánczot. Bárki szőitott fel, nekem mindig elsőséget adtam. A politikusi megállt előttem a nyugtalanul tekintet réám; a szónok elégedetlen volt, ha nem érinthette ruhám; a szobrász és festő versenyzeké mult szépségem há visszaadásában; a zeneírók legzebb darabjaikat egyedül nekem ajánlák és én elfogadtam mindezt áldozatokért, de csak hogy annál teltebb marokkal keressem föl az

én Trim barátomat. Milyen életem volt! Akár egy istennőnek! Mennyi tömjén égett el oltáiraom, mennyi rom lesz sírom! Mert látsd, e ruhának, mely most hideget, telet és halált áraszt, egyetlen ránczában számtalan összetört hatalmi jelvényt és nagyagot viszek magammal, hogy végvonaglásbanm legyen mivel játszam.

Viszek magammal koronákat, mik már igen a fejekre nehezettek s gyakran magammal viszem magukat a fejeket is. S mikor e ruhát utoljára szétnyitom, a szépség, dicsőség és nagyság egész tömege hull abból örömdől síromba. Ifúságot, dicsőséget, érényt, bünt, zajt, tömeget ünnepelt férfúnt s, más hasonló hiába való port és hamut mind magammal viszek, hogy hideg hamuból annál jobb ágyat vessek. Az én szemfedőm agyok vastag köpenyéből, fiatal szűzek ki varrott gyöngye fétylából, bősök vértjéből papok miseruhából áll.

Nos, ráns ismers-e? Tudod-e már ki vagyok? Emlékezel-e szerelmedre és érted-e, hogy miért foglak karon, hogy ne halljak meg e magános utca szélén?

Köszöntsén engem a földig Trim ur, én a ő év vagyok, ki nem sokára meghalok, ki élttem egy órát az örökkévalóságból! Az a rettenetes valami vagyok, miből a férfúnak, a mindenségben elenyésző eme pórszemnek kora áll. Zajos csemetéjű hangja, mely a kürtök rekedt kiáltására elenyészik a légben; egy kiáltás az örökkévalósághoz. Még tegnap fiatal, szép, boldog és irigylet voltam; kezeim telve voltak költészettel, dicsőséggel, reményvel, miket szépségem, vagy szellemem szerint szórtam a világba.

Maguk a királyok és népek üdvözöltek, mint a mindenség ünnepelt királynőjét, ki előtt semmi se volt igen szép és igen nagy. És most vagyok bukkot árny, elhomályosult sugár, elhervadt virág, vézró töviskekből alkotott korona, szemfedő, semmi, s a mi még rosszabb, százéves öreg asszony, szegény, gyermek nélkül való teremtes, ki boldognak érezhetem magam, hogy véletlenül találkoztam Trim ural, ki most jó kurta-kocsma vacsorájáról s kompromittálva érzi magát, midőn a szánalom alamszánájában részesit

egy legyőzött félséget, kinek alázatos kiserője volt!

— Ah, mond Trim, hidegvérrel kissé szanyerve, ön tehát az ő esztendő! Szinte tudhattam volna rongyairól, kiaszott tagjairól. A tegnapi év, s még haldoklva is szebb napjairól mer beszélni! Csak lassabban a dicsekvéssel s nem kell úgy megvetni az öregség munkáját! Kérdem: ugyan mivel töltötted tavaszod és nyarad? Mit használt teled? Virágokat hintetted, de hiányzott a gyümölcs, bevettetted a mezőket, de a barázák meddő maradtak! Kalászdoból hiányzott a mag; szőlődön több a levél, a gerezdnél. Hűtlen voltál, mint a hab, hazug, mint egy szerető, meddő, mint a porond. És mi mégis szerettünk, szolgáltunk, mert bővölködtél mosolyban és igéreteken. De hol vannak jótéteményeid, remekműveid? Mivé lettek nagy férfúid? Tavaszod felhő, nyarad égés volt, őszöd üresen hagyta hambárainkat s teled első napjait egy nagy víződön hirdetd. Hála istennek, hogy ma már nem vagy több egy név s egy emléknél s ez emlék is nem sokára elvész az általános hozsánában, melylél a pirkadó újévet üdvözöljük, mely dicsőségesen, ifjan és játékonnyan kelt ki a mostani szomorú égből!

Ime, mi voltál te ő év, ki nem vagy többel! Aztán előszámálta a kora halálokat, igazságtalan temetéseket, elvált barátokat, atyjukak meghasonlott gyermekeket, a várokat, melyek elveszték jövőjüket, a szegényeket, kiket megfosztott pártfogójuktól.

S így beszélve, egyszerre csak azon veszi észre hogy egy csoport álarcos közé jutott. Vidám, zajos csoport, melyben mindenkit megrészgittet a tegnapi év szerelme s a bolnap nap szívenvedése. S e fiatal bolondok és bolondok, a mint Trimet a vén asszonnyal meglátták, felkiáltottak:

— Hej, hej, Trim barátunk, jöjön velünk a bálba s hozza magával azt a szép epadőt is, ki úgy néz ki, mintha egy virágban levő aarancia lehullt levele volna. Jöjön, majd kiabálunk, tánczolunk, énekelünk! Ünnepeljük a távozó évet s a következő századokat.

A vén hölgy hirtelen el is hagyja Trimet

s egy dobardeunek öltözött fiatal ember karjaiba kapaszkodik.

— Vigyázz magadra, debardeur, kiálták a többiek, mert az öreg megfogott!

Trim pedig lecsüggesztett karokkal magára maradt s azon tanakodott, ha nem álom-e ez az egész, midőn észrevette, hogy a vén asszony magával vitte feje egy részéről minden haját, magával még kedves arczképét is, melyet bántól készített dobozban rejtgetett, mit már csak nagy ritkán nyitogatott föl, mikor harmademeleti szomszédjához reá lesegített függőny szárnnya mög! És a mi több, oh Trim, szegény Trim, ez a rozsz 6-esztendő magával vitte még utolsó szivarját is!... Erre aztán Trim is meggyorsítá lépteit s haragosan utánuk kiáltott: — Megálljatok, megálljatok!

És az álarcosok megállottak, minek az ifjú debardeur örült legjobban, mert fél karját alig érezte már a vén nő szorongatásai miatt.

— Ez a szegény Trim bizonyosan visszaköveteli asszonyát, — szólt — s én bizony nagyon sajnálnám megfosztani tőle.

Trim pedig lígve szólt:

— Fialat ember, vigyázz magadra! Egy vén asszonyt tartasz karodon, kinek egy év óta apja lehetnél, s ki mégis nagynyád nagynyája lehetne. Szaladj, menekülj, hagyd el e haldoklót!

Szavaira az álarcosok kara felett visszajött, a mit ily álarcosok éjfel után egy óra tájt fel lehetnek, s az öreg megint magára maradt Trimmel, a hírlapíróval.

— Szívroamat, arczképemet és hajamat! — kiáltá Trim.

Vieszakapta szivarját: hamuban; kedves arczképét: romokban; és egy marok haját — megderesedve!

— Összetörték saját kezeimmel — mond Trim elkeseredetten. Meg kell halnod, hogy s világ megszabaduljon tőled! Előre, előre, semmi se marad el, meg kell halnod!

— Nem, nem; — szólt a nő — megkezdett és bevégzendő műveidre kérek, kimélj meg Rejts el valami szent helyen s engedj ott meghalnom!

Valami idetvédt angyal. Lám, még a rajz-
ón is csak úgy fog az angyalképre, ha babát
rajzol. A zömök, duzzadó kezecskéivel meg-
hadonász, ha fölserken.

Vitéz katona lesz!
A papa szakállát megráncigálja, kimélet-
lentül megráncigálja.

Férfinak réme lesz!
A gyertya-világ után csak úgy repes a ka-
caóival.

Nagy elme, láng-elme lesz!
Ha a kanári dalol a kalitban, nagy, fekete
szemeivel reá bámul.

Van érzéke a zene, a dal iránt. Fogékony
keblű, nemes férfi lesz!

Ha az udvaron megsétáltatják — ölben,
megsimogatja a bocsit, meg a cizcizót.

Jeles gazda lesz!
Aztán, ha megcsókolták, olyan kedvesen tud
zsémbes lenni.

Önézetes férfi lesz!
A mamához úgy simul, ha ölbe veszik;
ilyenkor a dadát figyelemre se méltatja.

Nagyon fogja a szülőit szeretni!
Igy gondolja mindezt a mama, a ki ott du-
dolja a halk dalát:

Ringa baba, ringa...!
S habár alig háromhetős már, a mama
már fölött embernek látja...

Látja a jövőt, látja a lelki szemével.
S úgy estenden, mikor ringatja, altatja
zsongó dalával, a kandalló szilánkjainak halk
sustorgása közben, valaki hazatér, a háta mö-
gő lopózik, az éjjeli pongyolára egy futó cső-
kot lehell; aztán leül a böcső mellé az a má-
sik is és együtt zsongják-bongják azt a kicsi
nótát, a míg szunnyad az ő kicsi világuk:

Ringa baba, ringa!

Baba jár! Babának van nagy, nagy fehér
kalapja, mének nagy tolluval. Hosszu, piros
kantusa, kicsi cipellői, hátul egy nagy-nagy
másli, — szóval Baba kimegy már. Ketten fog-

ják, de a maga lábán tartják. Baba látogató-
ba megy.

Rámérészi a szemecskéit az idegen ház-
tárra. A nagy függő lámpához fel kell emelni,
hogy a csillárokat megbabrálja és rámondja nagy
bűszkén:

— Baba!
Már, hogy az övé.

Megmotoszkálja a szőnyeget, a miről vi-
rágot akar szedni. Arra is rámondja, hogy

— Baba!
Oda csuszik a kandalló elé és a tüzfogót
ledönti. Megijed és visszahúzódik.

Aztán a kandalló párkányára tekint, az
okos nézésével és fölfedezi ott a lábas órát.

Oda is föl kell emelni, hadd lássa, mi az.
Az óramutató járása nem tetszik neki és
azért a gömbölyű ujjacskáival hátra tolja, s ar-
ra is rámondja:

— Baba!
Szóval Baba látogatáson van — és min-
denki nagyon becézi, szereti, csókolja.

Rámutat a papára és a szemébe mondja,
hogy:

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

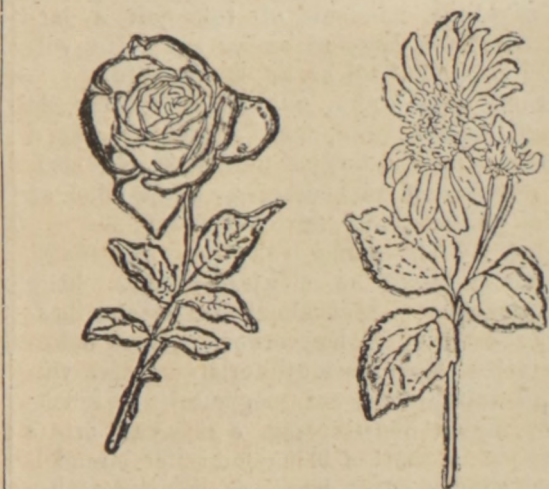
— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Baba vizitben volt, szép volt, jó volt, egy
kicsit hamis is volt. Külépett az életbe.

Ki ő és mi ő?
Egy baba, a ki mosolyogni is tud. Egyéb
semmi és épen azért minden.

Olyan rózsza, a melyike most fakad, olyan
napraforgó, a melyike a nap mosolyog mindig,
nem ő fordul a nap felé.

— Baba!
És igaza van. Több az igaznál, mert a pa-
pa maga is egy baba.

Milyen jó dolga volt Babának, a míg egye-
dül volt. Egész almát és egész csókot kapott...

De most már mindennek csak a fele az
övé, — csak a szülői szeretetnek nem, mert an-
nak apró része nincs, — olyan, mint a napfény,
— vagy van, vagy nincs.

Egy-egy téli alkonyon, abból az időtájból,
mikor már Baba sejtetni kezdte, hogy mi szabad
és mi nem, de ép olyan kevésbé értékesítette a
tudományát, mint akárhányan miközülünk, em-
berek közül, — akkor rettenetes dolog történt.

Baba ásitott. Nem volt álmos — és mégis
ásitott.

A mama ott ült a kandalló előtt és tata-
roztatta a már elhagyott kis babafejkeket. Baba
kiváncsian nézte, a leszállt egyet, aztán lopva
a fejére próbálta. Kicsi volt már neki.

Aztán helyre csúszkált a nagy bőrdíván-
hoz és belátva, hogy azok a babafejkektől nem
az övéi, ásitott. Én Istenem, unalmas is az, ha
valakinek a mamája más számára varrogat.

Vagy nem az?

Szegény Matyi!

Nem is szomorú, hisz valami igojás tra-
gédiának — minőssze is egy madár.

Egy szomorú szegény madárka, a földön
él és nem a szabad lég végtelenében.

Még csak nem is költő.
Egy csóka... Az volt.

Olyan okos volt. Szerette a fényes, csillogó
tárgyakat, mint egy ember, — megcsipdeste hű
barátját: a kutyát, mint egy ember; csevegett,

Egyszer aztán megszólal a kisebbik:

— Baba, szeret maga engem? Hogy szeret?

— Mint a... halacska a kosarat...

Baba mosolyog. A kicsi kosár megtelt ha-
lakkal, — és azok nem élnek. Hanem a pikkelyei-
ken megtörik a nap ragyogó sugara.

Künn vannak falun és... már hárman
vannak. De mind a háromnak van egy trombi-
tája — és mind a háromnak van egy kicsi jó-
kedve. Rendre fújják a trombitát és rendre jár-
ják a táncot.

Tavaszi van; — tavasz a tavaszban. A mé-
hek épen úgy zsongicsáltak, mint a hogy ők;
a lepkek olyan könnyen lebegtek, mint a hogy ők;

— a fűszálak épen olyan kecsesen hajto-
gattak fejecskéiket, mint ők, — és a lég, a reg-
geli pir a légen át olyan üde volt, mint ők...

A legkisebbik Baba nagyon, de nagyon
szépen tuja a trombitát — és a többiek nagyon,
de nagyon szépen táncoltak. A ki nem hiszi
nézzen ide:

Szegény Matyi!

Nem is szomorú, hisz valami igojás tra-
gédiának — minőssze is egy madár.

Egy szomorú szegény madárka, a földön
él és nem a szabad lég végtelenében.

Még csak nem is költő.
Egy csóka... Az volt.

Olyan okos volt. Szerette a fényes, csillogó
tárgyakat, mint egy ember, — megcsipdeste hű
barátját: a kutyát, mint egy ember; csevegett,

csacsogott, mint egy ember, — ugrált ide-oda,
mint egy ember — és aztán meghalt, akár egy
ember.

De embert úgy nem szeretett senki, mint
őt a gyermekek.

Virágágy közepén ásnak neki sirt, mohával
teszik puhává, — ezer rózsza siratja halálát —
és egy egész gyermekesereg kíséri ki örök nyug-
helyére.

De nem jár úgy, mint az emberek.

Nem felejtik el. Kijárnak a sírházhoz, a hány
tisztá gyémánt pereg le a kicsi hantra a babák
szemeiből.

Oh, a gyerekszív még aranyból van. Töb-
bet ér az emberszívnél. Több benne az igazság,
több a költészet, — több a fájdalom, nagyobb
az öröme...

És azért szeretnék még egyszer gyermek
lenni.

Ujra hajtani minden tavaszkor, mint a ró-
zea, ha megöntözik.

Boldog gyerekkor! Ha viseza nem tudlak
varázsolni, visszaalmodlak...

Emlékeiden kegyelettel csüngök s a te bol-
dog visszaemlékezésed borítja csillogó fátylát azok-
ra a sebekre, a miket untalan ütögetnek raj-
tam, a kiket ismerek.

Mikor én a kis madarat megsirattam, a
miért már nem énekelt többet!

Mosd meg a te füled, hallgaton, némán —
és ha van egy dala ajkaidnak, azt én attól a
gyermekkori kis madaramtól tanultam.

Attól tanultam repülni, attól dalolni, attól
szeretni.

Röptömben szárnyaim szegtek, — dalaim
elnémultak, — de szeretni tudom azt, a ki en-

csacsogott, mint egy ember, — ugrált ide-oda,
mint egy ember — és aztán meghalt, akár egy
ember.

De embert úgy nem szeretett senki, mint
őt a gyermekek.

Virágágy közepén ásnak neki sirt, mohával
teszik puhává, — ezer rózsza siratja halálát —
és egy egész gyermekesereg kíséri ki örök nyug-
helyére.

De nem jár úgy, mint az emberek.

Nem felejtik el. Kijárnak a sírházhoz, a hány
tisztá gyémánt pereg le a kicsi hantra a babák
szemeiből.

Oh, a gyerekszív még aranyból van. Töb-
bet ér az emberszívnél. Több benne az igazság,
több a költészet, — több a fájdalom, nagyobb
az öröme...

És azért szeretnék még egyszer gyermek
lenni.

Ujra hajtani minden tavaszkor, mint a ró-
zea, ha megöntözik.

Boldog gyerekkor! Ha viseza nem tudlak
varázsolni, visszaalmodlak...

Emlékeiden kegyelettel csüngök s a te bol-
dog visszaemlékezésed borítja csillogó fátylát azok-
ra a sebekre, a miket untalan ütögetnek raj-
tam, a kiket ismerek.

Mikor én a kis madarat megsirattam, a
miért már nem énekelt többet!

Mosd meg a te füled, hallgaton, némán —
és ha van egy dala ajkaidnak, azt én attól a
gyermekkori kis madaramtól tanultam.

Attól tanultam repülni, attól dalolni, attól
szeretni.

Röptömben szárnyaim szegtek, — dalaim
elnémultak, — de szeretni tudom azt, a ki en-

gem is szeret. Egyetlen sugara ez annak a nap-
nak, mely még itt maradt.

De azokból a dajkamesékből mégis maradt
valami mostanra is. A rémes vasorru bába, a
ki jót és rosszat egyaránt megrettent. És ez
... a pletyka. Valaki így rajzolta le, épen
úgy, mint a dajkám:

De nem jár úgy, mint az emberek.

Nem felejtik el. Kijárnak a sírházhoz, a hány
tisztá gyémánt pereg le a kicsi hantra a babák
szemeiből.

Oh, a gyerekszív még aranyból van. Töb-
bet ér az emberszívnél. Több benne az igazság,
több a költészet, — több a fájdalom, nagyobb
az öröme...

És azért szeretnék még egyszer gyermek
lenni.

Ujra hajtani minden tavaszkor, mint a ró-
zea, ha megöntözik.

Boldog gyerekkor! Ha viseza nem tudlak
varázsolni, visszaalmodlak...

Emlékeiden kegyelettel csüngök s a te bol-
dog visszaemlékezésed borítja csillogó fátylát azok-
ra a sebekre, a miket untalan ütögetnek raj-
tam, a kiket ismerek.

Mikor én a kis madarat megsirattam, a
miért már nem énekelt többet!

Mosd meg a te füled, hallgaton, némán —
és ha van egy dala ajkaidnak, azt én attól a
gyermekkori kis madaramtól tanultam.

Attól tanultam repülni, attól dalolni, attól
szeretni.

Röptömben szárnyaim szegtek, — dalaim
elnémultak, — de szeretni tudom azt, a ki en-

gem is szeret. Egyetlen sugara ez annak a nap-
nak, mely még itt maradt.

De azokból a dajkamesékből mégis maradt
valami mostanra is. A rémes vasorru bába, a
ki jót és rosszat egyaránt megrettent. És ez
... a pletyka. Valaki így rajzolta le, épen
úgy, mint a dajkám:

A MAGYAR POLGÁR

dúsan és a legujabban felszerelt

KÖNYVNYOMDÁJÁT

(Kolozsvárt bel-közép-utca 4. sz.)

ajánlja mindennemű szakmájába vágó könyvnyomdai munkák gyors, pontos és jutányos elkészítésére.

Levélpapirosok és borítékok czégnymomattal, körlevelek kereskedők és iparosok részére,

kis- és nagy falragaszok, 8-adrét hirdetmények,

ESKETÉSI ÉS VIGALMI MEGHIVÓK,

gyászjelentések, hivatalos táblázatok, könyvek bármily nyelven, névjegyek,

BOR-, SÓR- és SZESZ-CZIMKÉK,

képes árjegyzékek, könyvnyomdai üzleti kártyák, üzleti könyvek sat. sat.

Laptulajdonosok :
K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEI.

Singerstr. 15. **PSEPHOFER J.** győgy-szertára **Bécsben.**

zum goldenen Reichsapfel.

Vértisztító-lapdacscok, melyeket Universal-lapdacscok, melyeket teljes joggal megérdemlik, mert ne mutatják volna ki. A legmagasabb esetekben, hol más orvosság hiában alkalmazható, e lapdacscok által teljes gyógyulást értezt el. 1 doboz 15 lapdacscsal 21 kr. 6 doboz tartalmazó csomag 1 frt 5 kr. bérmentesen utánvétel 1 frt 10 kr. (Egy csomagnál kevesebb nem küldetik.)

Számtalan irat érkezik, melyekben a fogyasztók a legkülönbözőbb nehéz betegségekből való felgyógyulásukért köszönetet mondanak. Mindenki, ki egyszer kísérletet tett e szerrel, azt tovább ajánlja.

A sok közül álljon itt néhány.

Weidhoffen Ybs mellett nov. 24. 1880.

Nyilvános köszönet.

Tekintetes ur! 1862. óta aranyérem és hűberekedéssel szentvedtem; orvosság is kezelettem, de eredménytelenül, kezelettem mind rosszábbul, úgy, hogy egy idő óta erős hasfájást éreztem, teljes étvágytalanság állott elő, melyet alkalmi kevés ételt vagy italt magamhoz vettem, emelkedés és erős fulladást éreztem, míg végre ön vértisztító lapdacscal használtam, majdnem gyógyíthatatlán vált szenvedésemtől megszabadultam.

Midőn Tekintetességednek vértisztító lapdacscal és más erősítő orvosságot nem tudom elismerésem és köszönetemet eléggé kifejezni, nagyrabecsüléssel vagyok.

Johann Oellinger.

Tekintetes ur! Szerencsés voltam véletlenül az ön vértisztító lapdacscainak birtokába jutni, melyek nálam csodákat műveltek. Már évek óta szenvedtem főfájást és szédülést, egy barátom az ön kitűnő lapdacscából 10 darabot engedett át s ezen 10 lapdacscot helyreállított engemet, hogy az valódi csoda. Halaköszönetem mellett kérem ismét egy csomagnak megküldését.

Piszka, márcz. 13. 1881.

Parr András.

Bielitz 1874. június 2.

Mélyen tisztelt Psephofer ur! Én és sokan mások, kik az ön vértisztító piluláinak egészségesítő közönség, arásban fejeztük ki legmélyebb hálánkat. Az ön pilulák sok betegségek, mely ellen semmi más szer nem használt, a legcsodásabb győzelmeket hozták.

A Széchenyi-téren

Kolozsvárt

nyitva áll mindennap, reggel 9 órá-tól esti 6 óráig

Batti nagy állatsereglete

Az állatseregletben található egy nagy gyűjtemény a legkülönbözőbb fajta ragadozó állatokból, u. m.: afrikai oroszlánok (diszpendányok), tigris, párduc, leopárd, jaguár, csikos, barna és fekete pettyezett hiend, amerikai és orosz medvék, jégfarkas, orosz és siberiai farkasok, délamerikai tapir-sertés, antilopok, gazellák, sirályok, valamint különféle kigyók, majmok, madarak és tevék.

Naponta kétszer nagy etetés

és pedig d. u. 4 órákor és este 6 órákor.

Minden etetés után az állatok elővezetése.

Helyárak: Első hely 30 kr., második hely 15 kr. Katonák és 10 éven alóli gyermekek az első helyen felét fizetik, a második helyen 10 krt.

Bővebbet a falragaszok.

Számos látogatásért esedez

BATTI J.

HARLANDI

Kötőgyapot és Gépczérna

A BÉCSI és PÁRISI világiállításon legfelsőbb dícsérettel kitüntetve.

Általános kedveltségű jó minőségű gélyap.

Kapható minden kisebb és nagyobb kereskedésben az osztrák-magyar államban.

660 6-12

Spistek Balázs.

Cseney, 1874. május 17.

Tekintetes ur! Minthogy az ön vértisztító pilulák feleslegesen, a ki évek óta idült gyomorjában és szorban szenvedett, nemcsak visszatért az életet, hanem ujfi-jú erőit is öntötte bele, más hasonló betegségekben szenvedők kérésére még két tükör utánvétel mellett megküldésére kérem föl.

Mély tisztelettel

Spistek Balázs.

AMERIKAI KÖZVÉNY-KENŐCS

gyorsan és biztosan ható, kétszertelenül legjobb szer minden közvényes és csúszó baj, nevezetesen hátgerincz-baj, tagcsúszás, görcs, ideges fogfájás, fejfájás, fülcsúszás stb. ellen. 1 frt 20 kr.

CHINAI TOILETTE-SZAPPAN, a legkiválóbb és szappangyártás terén. Használatát után a bőr barátságos és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

FAGY-BALZSAM. Psephofer J.-től, évek óta legbiztosabb szernek van elismerve mindennemű fagybajok és idült sebek stb. ellen. 1 tégely 1 krajczár.

ÉLET-ESSENTIA (prágai cseppek) megromlott gyomor, rossz emésztés, mindennemű altesti bajok ellen, kitűnő házi-szer. 1 üvege 20 kr.

POR, LABÍZZADÁS ELLEN. Ezen szer eltávolítja a labízzadást s az ez által keletkező kellemetlen szagot, épen tartja a lábbelit és ártalmatlan szernek van behíznulva. Egy doboz ára 50 kr.

A fennebb jelzett különlegességek legtöbbje Kolozsvárt is kapható Wolff J. és Székely M. győgytárban.

Ujévi Ajándék-

nak való előnyomott, kezdett vagy kivarrott

ASZTALNEMŰEK

nagy választékban és jutányos áron kaphatók

Stein és Gámentz

vászon- és fehérnemű üzletében

KOLOZSVÁRT.

Ugyanott a raktáron levő összes futó szőnyegek az eddigi áron alól 10% alól ocsóbban adnak el, miután azoknak tartásával végtelen munka van.

Tisztelettel:

Stein és Gámentz.

727 14-*

A PÁRISI CZÍPŐHEZ

Bátorkodom ezennel tisztelettel ajánlani, hogy a Wertheim M.-féle gélyapok, melyek az arany-csizmához Károly-körüt-átvettem, és valamint a Károlykaszárnya 17. szám alatt lévő cipő-üzletet, szintén a Párisi cipőpökhöz czimezve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett bizalmot hálás köszönetemmel kifejezve, kérem azt irányomban továbbra is fentartani és én azon leszek, hogy azt minden irányban szoliditás által megérdemljem.

Tisztelettel.

SCHWARZ JÓZSEF

Károly-körüt a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja gazdagon felszerelt cipőgyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúknak elismeretett, alapított 1866. évben.

Hölgyek számára.

Házi cipő finom nemezű sarokkal frt 1.—től frt 1.20-ig

Nemez comy cipő hajtokával igen elegáns finom nagy csokorral frt 1.80-tól frt 2.20-ig

Nemez sáta cipő kötői vagy zuggal két oldalán frt 2.—től frt 2.20-ig

Finom bőr zug-cipő, 16 cm. magas, nemez-béllés, dupla talp, a legjobb zerge-, chagrin- vagy borjúbőr frt 3.50-től frt 3.80-ig

Legfinomabb női posztó cipő vagy 16 cm. magas, zerge vagy borjúbőrrel borítva Ugyanaz orosz lakkal borítva frt 3.80-tól frt 4.—ig

Legfinomabb bundacipő, kötői, báránnyal belével, brabrant díszítés, bőr, bársony vagy posztó frt 4.50-től frt 5.—ig

Legnagyobb választék bálcipőkben színes szatínból frt 1.80-tól frt 2.50-ig

Urak számára.

Comod cipő finom nemezű frt 1.20-tól frt 1.40-ig

Zug-cipő erős dupla talppal frt 2.50-től frt 3.80-ig

Finom víkszőr zug-cipő erős duplatalppal gondolt legjobb fajta frt 4.—től frt 4.50-ig

Finom posztó-cipő víkszőrrel vagy bagarálval borítva frt 4.50-től frt 5.—ig

Ugyanaz orosz lakkal borítva frt 5.—től frt 5.50-ig

Salon lakaipő nagyon finom frt 4.50-től frt 5.—ig

Valódi orosz bagaria-csizma egy darabból vízmentes, igen tartós frt 9.—től frt 11.—ig

Minden fentvezetett előllo varrott talppal pálya 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu- és gyermekecipőkből a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidéki utánvétel pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kisereltetnek.

Képes árjegyzékek bérmentve.

598 14-20

Bár előtelet

és gyűjtemények hátrahatják, — de a valóban jó, végre megítélés út tör. Hogy ez tény bizonyítja a mindinkább növekedő kereslet a valódi horgony Pain-Expeller után. E rég bevált házi-szer a legtöbb családnál mint házi-szer a legtöbb gyógyszerárban készletben van. Richter F. Ad. és Társa Bécs — Főraktár Prágában az arany orsz-lán győgy-szertárban, Niklasplatz 7.

774 2-8

Dr. Jaeger tanár rendszere szerinti

legolcsóbb árak mellett

MINDEN IDÉNYREI

Ujévi

Kolozsvárt főter II. szám.

Szongott Gerd

feri divatruha csomoka

Schöberl-féle Sofa-ágy.

Használat nappal, mint pamlag.

mint kis támlaszék,

vagy nyugágyanak,

éjjel pedig kényelmes 2 méter hosszúságú 1 méter széles matracsos ágyanak.

Az egész összerakva kevés helyet foglal el, miért igen könnyen szállítható. Teljes párnázva 30 főtől felfelé Eladási ár 8000 ár. kőzöttük 0 krt. fensége Coburg hercegné, gr. Andrássy Aladar, Manó, Gyula, gr. Pejacevics János, gr. Zichy János, gr. Esterházy Ferencz, gr. Karácsónyi Aladar, gr. Ráday Lajos, gr. Teleki Sándor, gr. Csáky Béla, gr. Batyányi Tivadar, Auerperg hercegné, gr. Wenckheim Károly stb. stb.

Schöberl Róbert, Budapest, Harisbazar 18. os. k. ágy-gyáros.

Árjegyzékek és szövetminták kíváncsra ingyen és bérmentve küldetnek.

Hey Károly

ZONGORA-KESZITŐ BÉCSBŐL

hivatkozva a t. cz. közönség évek óta tanúsított megtisztelő bizalmára, bátorodik ismételt felajánlani szakképzettségét

Zongorák és Pianinok

javitására és hangolására.

Hangolásokat előfizetések útján is a legújantonyabb árban elfogad s munkálatait teljes szavatosságot vállal.

Mindenmü megkeresések s előjegyzések

intézendők, hol is a megrendelések pontosan és készséggel kivitetnek.

Zongorajavításokat vidéken is elvállal.

Teljes tisztelettel:

Hey Károly,

zongora-készítő Bécsből.

685 9-*

Birtokrendezési hirdetmények.

Sz. 4025—1884. Hirdetmény. 792 3-3

polg.

A kézirásárhelyi kir. törvényszék közli, hogy bodosi Józsa Dénes és társának a bodosi közbirtokosság ellen megindított arányosítási ügyében a Szacsavay Sándor kir. törvényszéki bíró vezetése mellett megtartandó megengedhetőségi tárgyalás hatánapját Bodos községi házhoz 1885. évi február 3-án délelőtti 9 órára tűzte ki.

Mire az összes érdekelt feleket a birtokrendezési eljárás 15. §. terhe mellett azon kijelentéssel idézi meg, miszerint a kereset itten és a Bodos községi előjárásánál megtekinthetik.

A kir. törvényszék üléseiből Kézdívásárhelyt 1884. évi december hó 2-án.

DONÁTH JÓZSEF, elnök.

Sz. 3601—1884. Hirdetmény. (793 3-3)

polg.

A kézirásárhelyi kir. törvényszék közli, hogy Imre György és társának a fotosi birtokosság ellen, megindított arányosítási ügyében a Szacsavay Sándor kir. törvényszéki bíró vezetése mellett megtartandó megengedhetőségi tárgyalás hatánapját Fotos községe házához 1885. január hó 26-án délelőtti 9 órára tűzte ki.

Mire az összes érdekelt feleket a birtokrendezési eljárás 15. §. terhe mellett azon kijelentéssel idézi meg, miszerint a kereset itten és Fotos községi előjárásánál megtekinthetik.

A kir. törvényszék üléseiből Kézdívásárhelyt, 1884. november hó 11-én.

DOBIÁS FERENCZ

(Prágából. Ezelőtt Emmerling)

keztü és sebész kötelek üzlete

Kolozsvárt, főtér.

Ajánlja a helybeli és vidéki t. közönségnek becses figyelmébe, több év óta jó hírből fennálló és az újabb kívánalmaknak megfelelőleg berendezett keztü és sebész kötelek üzletét, hol mindenféle szakmájába vágo cikkeket nagy választékban raktáron tart és készít

JUTÁNYOS ÁRBAN.

Cikkeinek jóságáért felelősséget vállal, ugyszintén elvállal javításokat és tisztításokat.

Videki megrendeléseket azonnal és pontosan teljesít.

757 4-6

Férfi és női lábbeli raktár.

MATUTSEK JOZSE

több rendbeli országos és világi állításon érdem-éremmel kitüntetett

Férfi- és Női Lábbeli-Üzle

Kolozsvárt, bolt főtér 17. sz. a.

Ajánlja férfi- és női lábbeli cikkeivel nagy választékú raktárát. Azon helyzetben van, hogy minden megrendelést legrovidebb idő alatt teljesíthet s nem kímél fáradságot, hogy a t. közönség minden kívánalmának teljesíthessen.

Videki megrendelések pontosan teljesítenek.

(315 46-*)

(Az engedélyokmány 22-ik §-a értelmében bérmentve)

A szamosvölgyi vasut

MENETREND

1884. évi október hó 15-től. Deés-felé

Kilométer	Állomások	Mindennap		Kedden és pénteken
		214. számú reggel	216. számú vóna délután	
12.36	Kolozsvár m. á. v. ind.	7 óra 50 p.	2 óra	
1.10	Apahida " " "	8 " 24 "	3 " "	
1.10	Apahida szamosv. " " "	8 " 35 "	3 " "	
15.34	Válaszut-Bonchida " " "	9 " 25 "	4 " "	
6.50	Nagy-Iklód " " "	9 " 48 "	4 " "	
3.70	Dengeleg " " "	10 " 1 " "	4 " "	
6.24	Szamosujvár " " "	10 " 25 "	4 " "	
13.91	Deés " " "	11 " 9 " "	5 " "	

CSATLAKOZIK: A Budapest-főlől 7 óra 8 kor reggel Kolozsvárra érkező gyorsvonathoz. A Prede 5 óra 59 perczkor reggel Kolozsvárra érkező személyvonat

Kolozsvár-felé

Kilométer	Állomások	Mindennap		Kedden és pénteken
		213. számú délután	217. számú reggel	
13.91	Deés ind.	2 óra 7 per	6 óra	
6.24	Szamosujvár " " "	2 " 57 "	7 " "	
6.24	Dengeleg " " "	3 " 20 "	7 " "	
3.70	Nagy-Iklód " " "	3 " 36 "	7 " "	
6.50	Válaszut-Bonchida " " "	4 " 2 " "	7 " "	
15.34	Apahida szamosv. " " "	4 " 57 "	8 " "	
1.10	m. á. vasut " " "	5 " 8 " "	8 " "	
12.36	Kolozsv. " " "	5 " 39 "	9 " "	

CSATLAKOZIK: A Budapest-felé 10 óra 17 kor este Kolozsvárról induló gyorsvonathoz. A Prede 9 óra 23 perczkor este Kolozsvárról induló személyvonat

Ezen vonatokkal utasok mind a négy kocsi-ban szállíthatnak.

A vonatok közlekedési ideje a budapesti idő szerint van kitűztve.

A csütörtökön Kolozsvár-felé közlekedő 217. számú gyorsvonat Kolozsvár-főlől induló személyvonatnak a díjmérséklettel bírnak és kizárólag csak az ugyanazon visszafutó 216. sz. vonatra érvényesek. Ezen menettérri jegy nyessége semmi szín alatt meg nem hosszabbítható és annak letszabályzat 21. §-a alatt említett esetekben kívül nem téríthető.

Dengeleg személy- és podgyász-szállítás feltétele czél feltételeken fognak vonatunk megállni.

Deesen, 1884. október havában.

FOLYÉKONY

GLYCERIN-CREM

több év óta hatályos szemek bizonyult szeplo, napstész, folt, bőrbaj és keleskek ellen. Ez egy igen sikeres egysége a legártatlanabb szemek, melyek birt megcsinálják a bőrt, hancnak fiatalos féség fontartást folyékony glycerine elter az

Legfinomabb GLYCERIN-SZAPP.

glycerin és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élall bört és egy finom piperezszappan minden kívánt előnyeivel. Darabja 35 kr.

BENZOE GLYCERIN-SZAPP

Ára 35 kr.

Gyökönke-szappan (Speik Seife) Ára 35 kr.

Párisi hölgypor (legfinomabb poudre de

a bőrcnek a leggyengédebb fehér színt adja, és ártalmatlan mellét mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknél férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltséggel örvend. doboz ára 50 kr.

Hamisított párisi hölgyportól óvakodni tessék. Csak tekintendő valódinak, melynek dobozán, valamint használat sítasan a fenti védjegy látható.

SALICYLSAV-KÉSZITMÉNYEK, pi

Kielhauser H. okl. győgy-sz.-től és illatszergyárostól Grác.

A Salicylsav a drézdai dr. Heyden vegytani laboratoriból, azon felette kedvező eredmények után, melyeket a dr. be, dr. Neubauer, dr. Wagner stb. tanár urak kísérleti eltek, már világhírt vívott ki magának mint erjedést és r dást akadályozó anyag és nemcsak fényesen érvényesül minemű belső bajok ellen, hanem czéllirányon összetételben felülmúlhatlan övszer a bőrre, hajra és fogakra nézve. septikus hatása különösen rendkívüli; megakadályozza a szervek rothadását, s ezzel együtt eltűnik a kellemetlen szag.

Salicyl-toilett szappan drbja Ára 35 kr. Salicyl-toi viz drbja 70 kr. Salicyl-fogpor drbja Ára 60 kr. Salicyl-fodr drbja 60 kr. Salicyl-szájvíz drbja Ára 50 kr. Salicyl-hajke drbja Ára 50 kr.

695 9-*

Kapható Kolozsvárt minden győgytárban.

Singerstr. 15. PSEPHOFER J. győgy-szertára Bécsben.

zum goldenen Reichsapfel.

Vértisztító-lapdacscok, melyeket Universal-lapdacscok, melyeket teljes joggal megérdemlik, mert ne mutatják volna ki. A legmagasabb esetekben, hol más orvosság hiában alkalmazható, e lapdacscok által teljes gyógyulást értezt el. 1 doboz 15 lapdacscsal 21 kr. 6 doboz tartalmazó csomag 1 frt 5 kr. bérmentesen utánvétel 1 frt 10 kr. (Egy csomagnál kevesebb nem küldetik.)

Számtalan irat érkezik, melyekben a fogyasztók a legkülönbözőbb nehéz betegségekből való felgyógyulásukért köszönetet mondanak. Mindenki, ki egyszer kísérletet tett e szerrel, azt tovább ajánlja.

A sok közül álljon itt néhány.

Weidhoffen Ybs mellett nov. 24. 1880.

Nyilvános köszönet.

Tekintetes ur! 1862. óta aranyérem és hűberekedéssel szentvedtem; orvosság is kezelettem, de eredménytelenül, kezelettem mind rosszábbul, úgy, hogy egy idő óta erős hasfájást éreztem, teljes étvágytalanság állott elő, melyet alkalmi kevés ételt vagy italt magamhoz vettem, emelkedés és erős fulladást éreztem, míg végre ön vértisztító lapdacscal használtam, majdnem gyógyíthatatlán vált szenvedésemtől megszabadultam.

Midőn Tekintetességednek vértisztító lapdacscal és más erősítő orvosságot nem tudom elismerésem és köszönetemet eléggé kifejezni, nagyrabecsüléssel vagyok.

Johann Oellinger.

Tekintetes ur! Szerencsés voltam véletlenül az ön vértisztító lapdacscainak birtokába jutni, melyek nálam csodákat műveltek. Már évek óta szenvedtem főfájást és szédülést, egy barátom az ön kitűnő lapdacscából 10 darabot engedett át s ezen 10 lapdacscot helyreállított engemet, hogy az valódi csoda. Halaköszönetem mellett kérem ismét egy csomagnak megküldését.

Piszka, márcz. 13. 1881.

Parr András.

Bielitz 1874. június 2.

Mélyen tisztelt Psephofer ur! Én és sokan mások, kik az ön vértisztító piluláinak egészségesítő közönség, arásban fejeztük ki legmélyebb hálánkat. Az ön pilulák sok betegségek, mely ellen semmi más szer nem használt, a legcsodásabb győzelmeket hozták.